

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det vi ser, det vi hör & det vi känner

Paulina Johansson
Sara Larsson

LAU390

Handledare: Zahra Bayati

Examinator: Agneta Simeonsdotter

Rapportnummer: HT14-2920-004-LAU390

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom Lärarprogrammet LP01

Titel: Det vi hör, det vi ser & det vi känner

Författare: Paulina Johansson & Sara Larsson

Termin och år: HT-14

Kursansvarig institution: LAU390: Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap

Handledare: Zahra Bayati

Examinator: Agneta Simeonsdotter

Rapportnummer: HT14-2920-004-LAU390

Nyckelord: Anmälningsskyldighet, barn som far illa, signalement som kan uppmärksammas hos barn som far illa

I vår studie har vi undersökt pedagogers uppfattningar samt kunskaper om anmälningsskyldigheten som råder inom förskoleverksamheten. Vi har även undersökt vilka uppfattningar pedagogerna har gällande signalement som kan uppmärksammas hos barn som far illa. Vår studie består av en respondentundersökning där fjorton pedagoger deltagit genom att svara på en enkät. Genom vår undersökning har vi kommit fram till att detta område behövs diskuteras mer på verksamheterna då många pedagoger känner en osäkerhet gällande sin anmälningsskyldighet samt att det är ett känsligt ämne då det inkluderar barn som far illa.

Förord

Tack!

Vi vill tacka alla pedagoger som ställt upp och deltagit i vår undersökning!

Vi vill även tacka vår handledare Zahra Bayati för att du väglett oss under hela processen och för den hjälp och stöd vi fått i vårt skrivande!

Paulina och Sara Göteborg 2014-12-30

Innehållsförteckning

INLEDNING	1
Syfte och frågeställningar.....	2
Disposition	2
BAKGRUND	3
Anmälningsskyldighet.....	3
Socialtjänsten	4
FN:s Barnkonventionen (barnsrättigheter).....	4
Barnombudsmannen.....	5
Läroplanen för förskola.....	5
TEORETISKT PERSPEKTIV	6
Sociokulturellt perspektiv	6
Barnperspektiv	6
LITTERATUR ÖVERSIKT	9
Tidigare forskning.....	9
Historiskt perspektiv på barnmisshandel.....	10
Barn som far illa.....	11
Fysisk barnmisshandel	11
Psykisk barnmisshandel	12
Sexuella övergrepp.....	12
Kränkningar.....	12
Fysisk försummelse.....	12
Psykisk försummelse.....	13
Signalement på att barn far illa.....	13
Signalement på fysisk barnmisshandel	13
Signalement på psykisk barnmisshandel, psykisk försummelse & kränkningar	14
Signalement på sexuella övergrepp.....	14
Signalement på fysisk försummelse.....	15
Signalement som kan uppmärksammas hos vårdnadshavaren.....	15
Vikten av handlingsplaner och stöd vid anmälan.....	15
METOD OCH MATERIAL.....	18
Metod	18
Undersökningsgrupp/Urval	18
Genomförande.....	18
Studiens tillförlitlighet.....	19
Etisk hänsyn	19
ANALYS.....	22
DISKUSSION	27
Vilka uppfattningar finns hos pedagogerna om deras anmälningsskyldighet gällande barn som far illa.....	27
Vilka uppfattningar finns hos pedagogerna gällande signalementen som kan uppmärksammas hos ett barn som far illa.....	28
Anser pedagogerna att de har den kunskap som de behöver om anmälningsskyldighet ..	28
Sammanfattning	29
Slutsatser	30
REFERENSLISTA.....	31
Webbadresser	31
Rapporter.....	32
BILAGA.....	33

INLEDNING

I vår studie har vi valt att undersöka pedagogers uppfattningar samt kunskaper om anmälningsskyldigheten gällande barn som far illa på förskolan. Vi vill även undersöka pedagogers uppfattningar om signalement som kan uppmärksammas hos barn som far illa. Vårt intresse för att göra en undersökning inom detta område startade då vi i slutet av vår utbildning hade en workshop gällande juridik inom förskolan och skolan. Under den workshopen uppstod många frågor från oss studenter gällande barn som far illa samt anmälningar. Vi har nu under slutet av vår utbildning upplevt att vi inte fått någon direkt kunskap om anmälningsskyldighet och om barn som far illa. Vi har även uppmärksammat att våra studiekamrater uttryckt att vårt undersökningsområde berörts vagt under vår studietid och därför gjort att de känner sig osäkra då de ska ut och arbeta på verksamheterna där anmälningsskyldighet råder. Även pedagoger som vi vid olika tillfällen har mött har också uttryckt en osäkerhet gällande anmälningsskyldigheten och de upplever anmälningsskyldigheten som diffus. Därför vill vi fördjupa oss om anmälningsskyldigheten samt om barn som far illa då författarna Bengtsson och Svensson (2011) uppger att flera undersökningar visar att pedagoger upplever svårigheter kring att anmäla, vilket kan leda till att barn som befinner sig i svåra situationer riskerar att inte få den hjälpinsats de behöver (Bengtsson & Svensson, 2011 s.89). Vidare skriver de att pedagoger upplever anmälningsskyldigheten påfrestande då många tvekar att anmäla på grund av osäkerheten inför om man gör rätt eller fel i förhållande till barnet och deras vårdnadshavare (Bengtsson & Svensson 2011, s.103).

Genom att arbeta inom förskoleverksamheten har pedagoger genom sin anställning en skyldighet att anmäla till socialtjänsten då de misstänker att ett barn far illa. Socialstyrelsen (2014) uppger att anmälningsskyldigheten innebär att alla pedagoger genom sin yrkesroll har en skyldighet att anmäla då de misstänker att ett barn far illa (Socialstyrelsen, 2014). Hindberg (2001) skriver att trots att anmälningsskyldigheten som innebär att man ska anmäla misstankar om att ett barn far illa till socialtjänsten funnits i snart 70 år, är det många som berörs av den och som har en oklar uppfattning om vad den egentligen innebär (Hindberg, 2001 s.142).

Vår studie består av en respondent undersökning. Då vårt undersökningsområde kan upplevas känsligt valde vi att utforma en enkät som fjorton verksamma pedagoger inom förskolan har valt att svara på. Med denna studie vill vi uppmärksamma pedagoger mer om detta område och väcka tankar och funderingar samt skapa ett intresse för att diskutera detta område mer kontinuerligt på verksamheterna. En respondent som deltog i undersökningen uppgav "våga prata mer om det jobbiga för att vara förberedd", detta anser vi är ett bra svar på vad som behövs för att pedagogerna hela tiden ska vara vaksamma på förändrade situationer som kan uppstå kring barnen på verksamheten.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka förskolepedagogers uppfattningar om anmälningsskyldigheten gällande barn som far illa samt pedagogernas kunskap om anmälningsskyldigheten. I studien kommer vi även undersöka om pedagogerna på verksamheterna har några rutiner kring anmälan till socialtjänsten. Vi vill även undersöka vilka uppfattningar pedagogerna på förskolan har gällande de olika signalementen som kan uppmärksammas hos ett barn då det far illa.

För att uppnå vårt syfte med undersökning arbetar vi utifrån dessa frågeställningar:

- Vilka uppfattningar finns hos pedagogerna om deras anmälningsskyldighet gällande barn som far illa
- Vilka uppfattningar finns hos pedagogerna gällande signalementen som kan uppmärksammas hos ett barn som far illa
- Anser pedagogerna att de har den kunskap som de behöver om anmälningsskyldighet

Disposition

I det första avsnittet tar vi upp bakgrund som behandlar pedagogernas anmälningsskyldighet, vad socialtjänsten är till för och vad de gör, samt FN:s barnkonvention som arbetar med barns rättigheter och barnombudsmannen som arbetar med att för talan om barns behov och rättigheter. I bakgrunden behandlas också den läroplan som är kopplad till vårt undersökningsområde. Vidare tar vi upp teoretiskt perspektiv som behandlar det sociokulturella perspektivet samt vad ett barnperspektiv innebär. Där efter följer en presentation av tidigare forskning inom vårt undersökningsområde samt ett historiskt perspektiv på barnmisshandel. Därefter kommer en litteratur översikt som behandlar begreppet barn som far illa samt dess underkategorier. Vidare i litteratur översikten presenteras olika signalment som kan uppmärksammas hos barn som far illa även signalement som kan uppmärksammas hos vårdnadshavaren då ett barn far illa. Avslutningsvis i litteratur översikten behandlas vikten av handlingsplaner och stöd vid anmälan. I avsnittet metod och material presenterar vi vår valda metod för undersökningen, samt en presentation av undersökningsgruppen och urvalet. Vidare i avsnittet beskriver vi genomförandet av undersökningen samt studiens tillförlitlighet och etiska hänsyn. I resultat redovisningen presenterar vi vårt samlade resultat av respondentundersökningen. Därefter analyserar vi resultatet och avslutningsvis kommer vi diskutera vår studie och knyta an det till vårt syfte samt våra frågeställningar.

BAKGRUND

Bengtsson och Svensson (2011) skriver att genom att arbeta inom förskoleverksamheten knyts ansvaret samt arbetsuppgifterna an till olika lagar. Ett ansvarsområde som är sammankopplat till dessa lagar är anmälningsskyldigheten (Bengtsson & Svensson, 2011 s.89). Vi kommer därför i detta avsnitt ge en förklaring på vad anmälningsskyldigheten innebär för pedagoger som är anställda inom förskoleverksamheten och vad socialtjänsten är till för och arbetar för. Vi kommer även presentera FN:s barnkonvention samt förklara vad barnombudsmannen arbetar med. Avslutningsvis kommer vi lyfta fram den reviderade läroplanen för förskolan som är riktad till vårt undersökningsområde.

Anmälningsskyldighet

Socialstyrelsen (2014) uppger att alla har ett gemensamt ansvar att uppmärksamma om ett barn far illa. Alla som uppmärksammar eller får kännedom om att ett barn far illa bör göra en anmälan (Socialstyrelsen, 2014). Frost och Sköld (1995) skriver att det inte finns någon regelmässig skyldighet att som privatperson anmäla utan de menar på att det handlar mer om ett moraliskt ansvar. Vidare skriver de att man inte behöver ha något bevis på att ett barn far illa utan det räcker med att det finns en misstanke om det. "Det blir sedan socialtjänstens uppgift att utreda om det finns någon grund till misstanken" (Frost & Sköld, 1995 s.91). I en anmälan ska man även anmäla uppgifter som kan vara osäkra och svårbedömda (Hindberg, 2001 s.142). Frost och Sköld uppger att genom anmälningsskyldigheten kan socialnämnden få kännedom om misstankar om att ett barn far illa och på det viset kan de ingripa för att stötta eller skydda ett barn (Frost & Sköld, 1995 s.91).

Bengtsson och Svensson (2011) skriver att genom att arbeta inom förskoleverksamheten knyts ditt ansvar och arbetsuppgifter som pedagog an till olika lagstiftningar till exempel Socialtjänstlagen, Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga och skollagen. Ett ansvarsområde inom yrket som är direkt kopplat till dessa lagar är anmälningsskyldigheten (Bengtsson & Svensson, 2011 s.89). Sveriges riksdag (2001) uppger att i socialtjänstlagen står det att de som arbetar inom en myndighet som berör barn och unga eller i sitt yrke kommer i kontakt med barn eller unga ska omedelbart ska anmäla till socialnämnden om de misstänker att ett barn eller en ung person far illa eller riskerar att fara illa. Samma skyldighet gäller för de som arbetar inom en enskild verksamhet som berör barn och unga (Sveriges riksdag, 2001). Bengtsson och Svensson (2011) uppger att om en pedagog underlåter att fullfölja anmälningsskyldigheten hävdar Barnombudsmannen att detta bör tilldelas en disciplinpåföljd som pekar på att pedagogen begått tjänstefel (Bengtsson & Svensson, 2011 s.90).

Som vi tidigare skrivit menar Socialstyrelsen (2014) att anställda inom olika myndigheter har skyldighet att anmäla innebär det att den som misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa har ett personligt ansvar för att en anmälan görs. Den som är anmälningsskyldig är tvungen att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredningen av ett barns behov av stöd eller skydd till socialnämnden (Socialstyrelsen, 2014). Bengtsson och Svensson (2011) menar på att anmälningsskyldigheten kan upplevas betungande för pedagogerna vilket gör att de ofta söker stöd hos arbetskamrater eller arbetsledare. "Det framgår av SoL 14 kap. 1§ att det är den enskilde personalen som har anmälningsplikten i förhållande till socialnämnden" (Bengtsson & Svensson, 2011, s.103). Vidare skriver de att ofta möter vi på en ny tradition ute i verksamheterna vilken

innebär att pedagogerna gör anmälan till sin arbetsledare istället för att göra en direktanmälan till socialnämnden (Bengtsson & Svensson, 2011 s.103). Socialstyrelsen (2014) upplyser att om en privat person gör en anmälan till socialnämnden kan den göras anonymt, men en pedagog som är anställd vid en myndighet och har anmälningsskyldighet kopplat till sitt yrke kan inte göra en anonym anmälan (Socialstyrelsen, 2014).

Socialtjänsten

Frost och Sköld (1995) skriver att det är vårdnadshavarna som har det yttersta ansvaret för att deras barn får en trygg och harmonisk uppväxt. Det är de som vet bäst hur omsorgen ska utformas så att barnet på bästa sätt kan skyddas mot att fara illa både kroppsligt och psykiskt. Samhället ska vara ett komplement samt ett stöd till vårdnadshavaren i deras uppgift att skapa en god uppväxt för barnen. Först när vårdnadshavaren av olika anledningar inte kan ge sitt barn den trygghet de har rätt till, träder samhället in på ett djupgående sätt. Samhället har en skyldighet att ingripa då barnets grundläggande behov inte tillgodoses. Den myndighet som har yttersta ansvaret för att något görs är socialtjänsten. Socialtjänsten ska i samråd med vårdnadshavarna se till att familjen får det stöd och den hjälp de behöver för att kunna ge barnet trygghet, omvårdnad och god fostran (Frost & Sköld, 1995 s.13-14). Hindberg (2001) skriver att socialnämnden skall enligt socialtjänstlagen ägna sin uppmärksamhet åt barn vars utveckling är i fara. Socialnämnden ska med ett nära samarbete med hemmet hjälpa och stödja barn som på något sätt riskerar att få sin utveckling i fara (Hindberg, 2001 s.169).

”För att socialtjänsten ska kunna ta sitt ansvar fodras att samarbete fungerar med andra som möter barn och unga i sin yrkesverksamhet” (Frost & Sköld, 1995 s.14) Vidare menar de att för att socialtjänsten ska fungera är de beroende av allmänheten. Alla som misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa uppmanas att anmäla till socialtjänsten. För att socialtjänsten ska kunna ingripa är det viktigt att socialtjänsten får information när det finns en misstanke eller oro att ett barn far illa. En anmälan till socialtjänsten innebär inte att man anmäler att någon gjort något fel eller att någon ska bestraffas (Frost & sköld, 1995 s.13-15).

FN:s Barnkonventionen (barns rättigheter)

Barnombudsmannen uppger på sin hemsida att FN:s barnkonvention, barns rättigheter infördes 1989, då den innefattar regler som är till för att värna om varje barns rättighet. År 1990 blev Sverige det första land som godtog barnkonventionen. Syftet var att det skulle ske en ökning inom barnrättspolitikerna så att lagstiftningen ska kunna ge varje barn respekteras och att de får den trygghet de har rätt till när de utvecklas men också inflytande samt delaktighet ute i samhället. Barnkonventionen är till för alla individer upp till 18 år, oavsett religion, kultur eller andra sär dragningar är prioritet nummer ett i första hand barnet

Unicef barnkonventionen i sin helhet uppger i artikel 18:

”1. Konventionsstaterna skall göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa skall för dem komma i främsta rummet.”

Barnombudsmannen

Barnombudsmannen (u.å.) uppger på sin hemsida att permanenta åtagande blev 1 juli 2002 att arbeta för att barnkonventionen skulle bli inrättad i de statliga myndigheter men också kommuner samt landsting. Fredrik Malmberg blev den nya ombudsmannen mars 2008, då hans meritlista består av bland annat av många års arbete gällande barnfrågor inom Rädda Barnen i Sverige samt utrikes. En statlig myndighet som har i uppdrag att representera barn samt ungas lagliga rättigheter samt intressen med utgångspunkt i FN:s fördrag, är barnombudsmannen. Deras uppdrag är att se till så att barnkonventionen följs i kommuner, landsting, regioner samt myndigheter, men också upptäcka att upptäcka fel som kanske uppstår och därmed komma med lösningar i lagar samt förordningarna. Barnombudsmannen lämnar en rapport varje år till regeringen, där innehållet består av analyser samt positiva uttalanden, som kan göra en positiv skillnad för barn och unga. Enligt lag ska barnombudsmannen ge information samt skapa och utveckla frågor för ställningstagande i de betydelsefulla områden som rör barn samt ungas lagliga rättigheter. Något som sker kontinuerligt är att barnombudsmannen har samtal med barn och unga som befinner sig i utsatthet, där de får inblick i barns samt ungas förutsättningar samt vart de har för åsikter i dagsaktuella frågor. Barnombudsmannen som statlig myndighet har tillgång till så kallade expertråd som består av barn och unga och dessa kan användas både kortare och längre perioder. Som statlig myndighet har barnombudsmannen bland annat den juridiska rättigheten att efterfråga information gällande situationer där man kan misstänka att barnkonventionen inte följs. Precis som personal som arbetar i verksamheter som är nära barn och unga har också barnombudsmannen en anmälningsskyldighet om de misstänker att ett barn far illa. Här måste en anmälan till socialtjänsten göras och inga åtgärder i enskilda fall får vidtas.

Läroplanen för förskola

I vår granskning av läroplanen för förskolan anser vi att den berör vårt undersökningsområde vagt, då vi inte funnit några riktlinjer som berör anmälningsskyldigheten samt barn som far illa. Men vi anser att läroplanen är tolkningsbar och kan sättas in i olika sammanhang. Det vi från läroplanen för förskolan har kopplat till vårt undersökningsområde, är att pedagogerna ska ansvara för att varje barns behov blir tillgodosedda samt respekterade. Samt att barnen ska få möjlighet att uppleva och få insikt i sitt eget värde, så att de har kunskaper om sina rättigheter och skyldigheter i ett demokratiskt samhälle (Skolverket, 2010 s.8-9,12). Ett citat från läroplanen för förskolan som vi anser har mest koppling till vårt undersökningsområde är att “arbetslaget ska ge stimulans och särskilt stöd till de barn som befinner sig i svårigheter av olika slag” (Skolverket, 2010 s.11).

TEORETISKT PERSPEKTIV

I detta avsnitt kommer vi först presentera det sociokulturella perspektivet som är aktuellt inom vårt undersökningsområde och vidare kommer vi att beskriva vad ett barnperspektiv innebär.

Sociokulturellt perspektiv

Olga Dysthe (2003) skriver om det sociokulturella lärandet, att relationerna mellan människor är viktiga för lärandet, att deltagande och deltagares samspel är grundläggande i lärandet. Hon menar på att det inte endast är antingen individualitet eller socialt som har störst betydelse utan balansen mellan dessa två om man ska få en läromiljö som är god och utvecklande. Det sociokulturella synsättet på lärandet har inte förrän nyligen fått ett större genomslag och där sker en ständig förändring och utveckling när det gäller forskningsmetoder, teorier och praktiska implikationer (Dysthe, 2003 s.31). Dysthe (2003) anser att en ren sociokulturell inlärningsteori inte existerar utan det handlar om olika riktningar, olika betoningar med mera. Hon skriver om den sociokulturella traditionen som betonar att kulturen i den kontext som just den individuella människan lever i är av största vikt för att kunskap skall uppstå, den historiska och kulturella kontexten är grunden för kunskap, de är sammanvävda (Dysthe, 2003 s.34)

Enligt Vygotskij (1995) är jordens alla människor kreativa varelser och naturligtvis även de små barnen. Han menar på att för att skapa nya saker, nytt tänkande samt utveckling behövs kreativiteten. Vygotskij (1995) anser att den kreativa förmågan handlar om fantasi som är sprungen ur en verklighet. Om ett barn får tillgång till en rik verklighet finns större möjligheter till en mer utvidgad fantasi och ju mer fantasi ett barn har desto rikare verklighet kan barnet få tillgång till. Vygotskij (1995) förtydligar detta genom att i sin bok skriva om hur barnet bearbetar erfarenheter från verkligheten men även sina känslor genom fantasin, detta leder i sin tur till att det skapas meningsfulla känslor för barnet. För Vygotskij innebär det att förnuft och känsla hör ihop, de bildar en helhetssyn och det kan man ha nytta av som pedagog i en skapande pedagogik inom dagens förskola och skola (Vygotskij, 1995 s.9-10)

Barnperspektiv

Enligt Barbro Hindberg (2001) kan man ofta höra ordet barnperspektiv, som kopplas samman med socialt arbete. Det har uppstått som en reaktion till att det sociala arbetet har styrts av det vuxna perspektivet. Vad Hindberg (2001) menar är, för att få information om barn så har man valt att få den från de vuxna istället för att låta barnen själva få komma till tals. Enligt Hindberg (2001) innebär detta att de vuxna försöker förstå barnet och ta hand om och hjälpa när det brister i omvårdnad kring barnet. Ur detta kommer då att de vuxna ska lyssna till barnen samt bilda sig en egen uppfattning. Vidare uppger Hindberg (2001) att barnperspektivet måste innehålla, att man som vuxen ser med barns ögon och att man utgår från barnet som enskild individ, samt att man bedömer vad som är bäst för barnet i ett framtida helhetsperspektiv. Hindberg (2001) skriver om att vad som krävs för att barnperspektivet ska få möjlighet att utvecklas måste socialtjänsten utgå från ett visst innehåll, det innehållet innebär att barns behov och utveckling är något personalt inom verksamheter som arbetar med barn och unga ska arbeta efter samt ha den kunskap som erfordras (Hindberg, 2001 s.41). Enligt Hindberg (2001) måste vi förstå varje enskilt

barn, där vi utgår från deras ålder, kön, etnisk tillhörighet, kulturell bakgrund med mera, men också att man ser barnet i det egna sammanhanget (Hindberg, 2001 s.43).

Hindberg (2001) skriver att det finns inga klara begrepp när det handlar om barns behov samt föräldrars omsorgsförmåga, men även att tolkningarna skiftar. Det finns tre grundläggande delar när det gäller uppfostran: etik, moral samt gränssättning. Dessa tre handlar om att tillgodose barns behov samt att deras utveckling blir bra (Hindberg, 2001 s.22). Vidare skriver Hindberg (2001) att trygghet samt god fostran är varje barns rättighet, men också att de ska behandlas med respekt som egen individ (Hindberg, 2001 s.22-23). Enligt Hindberg (2001) finns det en så kallad behovstrappa som innehåller kroppsbehov, trygghet, gemenskap, tillgivenhet med mera. Om de grundläggande behoven hos barnet inte blir tillfredsställt kan barnet bli skadad både psykiskt och fysiskt och det kan vara svårt att ställa till rätta både i den aktuella situation men även senare i framtiden. När det gäller psykisk påverkan kan man störa barnet i sin utveckling, men det behöver inte bli permanenta skador, en hel del kan man reparera. (Hindberg, 2001 s.23). Hindberg (2001) skriver om omvårdnad och skydd, som hör till de grundläggande behoven, men också mat, dryck, sömn, hygien, kläder samt skötsel vid sjukdom med mera. Hindberg (2001) menar på att en känslomässig anknytning till det lilla barnet från föräldern eller en vårdare är en nödvändighet, anknytning dem emellan innebär att de lever som i symbios, förälder eller vårdare uppfattar barnets signaler samt ger tillbaka så att barnet får bekräftat att dess signaler uppfattas och förstås. Enligt Hindberg (2001) är kärlek och respekt något barn har behov av precis som vi vuxna människor, om detta inte ges eller erhålls utan det uppstår en negativ inställning kan barnet känna sig värdelös samt ha en känsla av att inte vara älskad. Det kan i sin tur leda till att en utveckling sker som inte alltid går i en positiv riktning menar (Hindberg, 2001 s.23). Vad Hindberg (2001) anser är en viktig föräldrauppgift är att kunna sätta gränser för sitt eller sina barn, detta är viktigt då de ska kunna se vad ett barn ska klara av för en viss ålder men också för att se vad ett barn inte kan klara av. Hon tar också upp detta med att kunna avgöra vilka situationer som är farliga samt lämpligt/olämpligt beteende som en viktig föräldrafunktion, dessa uppgifter ska de kunna klara av utan att använda sig av ett våldsamt, hotfullt eller bestraffande beteende (Hindberg, 2001 s.25).

Hindberg (2001) skriver att när föräldrar inte ser eller uppmärksammar barnets behov, eller inte kan förse dem med tillräcklig näring kostmässigt eller näring för dess psykiska behov har en sviktande omsorg uppstått. (Hindberg, 2001 s.26). Hindberg (2001) uppger att chansen till att barnen får de möjligheter till ett gott omhändertagande av personer i dess nätverk blir svårt när föräldrarna vacklar i sitt omsorgstagande. I barnets närmaste nätverk finns familj, släkt, grannar samt vänner som många gånger har svårt att få den inblick som kan behövas för att rätt hjälp ska nå barnet. Hindberg (2001) menar att det samtidigt finns professionella nätverk som kretsar runt familjen exempelvis barnhälsovården, förskolan, skolan samt fritidspersonalen och dessa är viktiga instanser som kan hjälpa barnet på ett mer professionellt sätt (Hindberg, 2001 s.27).

Enligt Hundeide et al. (2011) är det de vuxnas uppmärksamhet kring barnens beteende och görande som leder till att barnperspektivet överhuvudtaget får betydelse, detta leder även till att vuxenvärlden ges en möjlighet till att förstå barns kunskaper men också barns beteende. Hundeide et al. (2011) menar även att det är de vuxna som skapar barnperspektivet, för att ge barn möjlighet att förstå det samhälle och den värld de lever i och sina egna handlingar där, detta blir då barnens perspektiv. Hundeide et al. (2011) skriver även att trots att de arbetar aktivt för att få barnperspektivet så nära barnens

erfarenhetsvärld som möjligt så är det svårt att inte utgå från de vuxnas syn på barn (Hundeide, Pramling Samuelsson & Sommer, 2011 s.42).

Enligt Kommittén mot barnmisshandel är det inte självklart att alla vet vad ett barnperspektiv betyder. Personer tolkar detta begrepp på olika sätt samt att begreppet betyder olika för olika personer. I och med att samhället förändras, så omskapas också begreppet. Betydelsen i begreppet ändras då det uppkommer ny kunskap angående barns livsvillkor men också värderingarna (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda s.92). Det barn ser kan aldrig en vuxen människa se, utifrån den verklighet som barnet lever i. Det är då det blir ett så kallat vuxenperspektiv. Synsätt och granskning utgår från den vuxne då det handlar om barn samt barndomen. Enligt kommittén så finns det ”lika många vuxna perspektiv som det finns vuxna” (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda s.93). Formen för vuxenperspektivet utgår från erfarenheterna samt barndomen, men också kunskaper och upplevelser. Då tid samt kultur, med alla dessa termer menar man på att det inte är överförbart mellan kulturer. Personliga åsikter är ofta det som styr det vuxna barnperspektivet. Det som ständigt finns kvar inom en är ens barndom vilket utgör att den vuxne frambringar barnet inom sig själv i yrkeslivet (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda s.93).

LITTERATUR ÖVERSIKT

I detta avsnitt kommer vi lyfta fram tidigare forskning inom vårt undersökningsområde samt ett historiskt perspektiv på barnmisshandel. Vidare kommer vi presentera begreppet barn som far illa samt begreppets underkategorier. Vi kommer även presentera olika signalement som kan uppmärksammas hos ett barn som far illa samt olika signalement som kan uppmärksammas hos vårdnadshavarna då man misstänker att ett barn far illa. Avslutningsvis kommer vi lyfta fram vikten av handlingsplan och stöd för pedagogerna vid anmälan.

Tidigare forskning

Enligt Frost och Sköld (1995) var det omkring 40 000 svenska barn som misshandlades i sina hem under 1995 men enligt uppgift från BRIS är detta en försiktig beräkning. Statistiska centralbyrån intygar att villkor för vuxna samt barn har hårdnat och detta har lett till att det har skett en ökning på 30 procent på anmälningar gällande barnmisshandel från året 1990 – 1994 (Frost & Sköld, 1995 s.11-12). På brottsförebyggande rådets statistiks hemsida kan man läsa att polisanmälningarna har ökat under 2000 talet är till största delen beroende på beteendet hos tre viktiga grupper såsom föräldrar, pedagoger och socialtjänsten. Det man kan läsa av Brottsförebyggande rådets analyser är att brott mot barn har ökat markant och det oftast utförs av föräldrar. Vid frågeundersökningar samt vårdstatistik kan man se en bild av att det mildare familjevåldet mellan åren 1980 till 2000 hade minskat men att det grövre våldet var oförändrat. Föräldrarnas våld mot barn har enligt frågeundersökningar från 2006 gett tecken på att det hade avstannat men dock vänt upp något från 00 – talet. 28 procent av föräldrarna erkände att de har klappat till eller slagit sina barn under år 1980. En skillnad man kunde se var att året 2000 var det ungefär en procent och året 2006 var en liten ökning med två procent. När det gäller det grövre samt dödliga våldet kan sjukvårdsdata visa på att det skett en försiktig minskning från 1990 till 2000 och därefter har det legat på en oförändrad nivå. Mellan 2012 – 2013 minskade anmälningarna misshandelsbrott mot barn (0-17år) med 3 procent (www.bra.se).

Enligt brottsförebyggande rådets statistik var det 17700 misshandelsbrott anmäldes år 2013, sammantaget mot barn i åldern 0-17År och av dem var 3250 misshandelsbrott mot barn 0-6 år. I 40 procent var våldet riktat mot flickor och 60 procent mot pojkar. Omfattningen av barnmisshandel är svår att precisera när det kommer till barn 0-6 år då våld gällande små barn inte alltid anmäls men i de fall där barnen är mellan 7-14 år kan man se att skolan har en hög anmälningsgrad då anmälningar minskar markant under sommaren när barnen har skollov och därmed kan en mer säker statistik ses (www.bra.se).

Bengtsson och Svensson (2011) skriver att brottsförebyggande rådets statistik visar att misshandelsbrott gällande barn i åldern 0-6 var under året 2009, 2200 anmälningar till polismyndigheten. Vidare skriver de att anmälningarna som kommer till polisen har tredubblats under de senaste trettio åren, dock är det svårt att få reda på den egentliga summan av misshandelsbrott mot barn eftersom de inte alltid polisanmäls. Anledningen till detta är oftast att det är en person i barnets närmaste nätverk som misshandlar, exempelvis föräldrar eller styvföräldrar men det kan även vara en annan närstående. Fortsättningsvis uppger Bengtsson och Svensson (2011) att statistiken visar att anmälningar som är misstänkta fall av barnmisshandel bara är en liten del av de

misshandelsbrott som förekommer mot barn. Trots att det finns olika yrkesgrupper som har en plikt att anmäla (Bengtsson & Svensson, 2011 s.94).

Historiskt perspektiv på barnmisshandel

Kommittén mot barnmisshandel skriver att "Barnmisshandel är ett tidlöst och internationellt problem" (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.107). I alla tider och i de flesta kulturer har våld och övergrepp mot barn förekommit. "Föräldrarnas påtagliga äganderätt över sina barn har medfört att barnmisshandeln genom åren fått tillåtelse att leva ett undanskymt liv, legitimerat av religiösa och kulturella normer" (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.107). Vidare skriver Kommittén att i de flesta länder vilar familjelagstiftningen än idag dessvärre på principen om föräldrarnas äganderätt till sina barn. I ett historiskt perspektiv framgår det att ett samhälle som anslutit sig till FN:s konvention om barnets rättigheter inte kan accepteras om de använder tidigare metoder om barnuppfostran (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.107).

Kommittén mot barnmisshandel uppger att länge ansågs övergrepp och försummelse av barn som en isolerad händelse inom hemmets väggar. Långt in på 1900-talet levde bestämmelserna om rätten att fysiskt bestraffa sina barn kvar. Först under 1950-talet i USA började barnmisshandel uppmärksammas som ett problem. I äldre tider var det självklart att föräldrar hade rätt att aga sina barn, det fanns till och med bestämmelser om att föräldrarna var skyldiga till aga sina barn. Föräldrarnas rätt till aga sina barn ledde ofta till allvarigare misshandel, men föräldrarna straffades mycket lindrigt (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.107). Bengtsson och Svensson (2011) skriver att en faktor som påverkar vilken syn vi har på barnmisshandel är hur vuxna och barn ser på kroppslig bestraffning i ett uppfostringssyfte. Cirka 50 procent ansåg i mitten 1960-talet att aga var nödvändigt, sedan dess har instämmandet för aga minskat avsevärt (Bengtsson & Svensson, 2011 s.93). Kommittén mot barnmisshandel menar att med ökade kunskaper och förändringar i lagstiftningen har allmänheten förändrat sin syn på agan (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.109) Vidare menar Bengtsson och Svensson (2011) att under de senaste 50 åren har vårdnadshavarnas allmänna uppfattningar om aga i uppfostrande syfte ändrats (Bengtsson & Svensson, 2011 s.93). Kommittén mot barnmisshandel skriver att "Sedan 1920-talet har den svenska lagstiftningen stegvis förändrats". Under denna tid kom att utarbetas Sveriges första barnavårdslagstiftning och den barnavårdslagen trädde i kraft 1926. Genom barnavårdslagen gavs samhället för första gången en möjlighet att omhänderta barn som utsattes för misshandel eller annan vanvård i hemmet. Men våld mot barn i ett uppfostrande syfte var dock fortfarande accepterat (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.108). Vidare skriver Kommittén mot barnmisshandel att under många år omarbetades 1924 års barnavårdslag för att slutligen ersättas av en ny barnavårdslag, som trädde i kraft 1 januari 1961. Den nya barnavårdslagens innehåll byggdes i stort sett på den tidigare lagstiftningen, men reglerna i den nya fick en mer sammanhållen form. 1960 års barnavårdslag ersätter senare av socialtjänstlagen och lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, som trädde i kraft 1982. Under dessa årtionden förändrades medvetenheten om barnmisshandel från att ha varit ett odefinierat problem tillhörande sjukvården till ett påtagligt samhällsproblem (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.108). Enligt Kommittén mot barnmisshandel var det den 1 juli 1979 som Sveriges riksdag antog den så kallade anti-agalagen (6 kap. 1§ föräldrabalken), vilken fastställde att barn inte får "utsättas för

kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling”. Det innebär att barnmisshandel ska bedömas på samma sätt som misshandel av vuxna bedöms (Kommittén mot barnmisshandel - Att förbygga och åtgärda, s.109).

Kommittén mot barnmisshandel skriver att ”Föräldrarnas påtagliga äganderätt över sina barn har medfört att barnmisshandeln genom åren fått tillåtelse att leva ett undanskynt liv, legitimerat av religiösa och kulturella normer”. Vidare skriver de att i de flesta länder än idag vilar familjelagstiftningen dessvärre på principen om föräldrarnas äganderätt till sina barn. I ett historiskt perspektiv framgår det att ett samhälle som anslutit sig till FN:s konvention om barnets rättigheter inte kan accepteras om de använder tidigare metoder om barnuppfostran (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.107).

Barn som far illa

Kommittén mot barnmisshandel definierar barnmisshandel är när en vårdnadshavare eller annan person utsätter ett barn för fysisk och psykisk misshandel, sexuella övergrepp, kränkningar samt fysisk och psykisk försummelse (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda, s.120). Enligt Kommittén mot barnmisshandel kan även samlingsbegreppet barn som far illa användas istället för barnmisshandel då det är ett vidare begrepp och inkluderar även de barn som lever i riskmiljöer (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda, s.115). Vidare skriver Kommittén att fortfarande avslöjas och uppmärksammas allt för få fall. Alla tillgängliga studier från förr talar för att förskolepersonal och hälso-sjukvården avslöjar stora svårigheter att anmäla misstänkta fall av barnmisshandel och sexuella övergrepp till socialtjänsten. Därför är det viktigt som yrkesverksam pedagog att ha kännedom om dessa olika underkategorier till begreppet barn som far illa (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda, s.130).

Fysisk barnmisshandel

Hindberg (2001) skriver att barnmisshandel kan vara aktiv eller passiv eller både och. Fysisk barnmisshandel beskrivs som aktiv och menas att barnet avsiktligt åstadkommit en skada (Hindberg, 2001 s.58-59). Utifrån Kommittén mot barnmisshandel skrivs det att ”fysisk barnmisshandel innebär att en vuxen person orsakar ett barn kroppsskada, sjukdom, smärta eller försätter barnet i vanmakt eller liknande tillstånd” (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.121). Vidare skriver de att exempel på sådan misshandel kan vara att ett barn blir utsatt för slag med eller utan redskap. Att barnet blir knuffat, kastat, skakad eller sparkad på. All form av fysisk bestraffnings klassas som barnmisshandel. Förgiftning av barnet klassas också som barnmisshandel, då den vuxne försätter barnet i sjukdom (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.121). Kommittén mot barnmisshandel skriver också att något som också räknas som barnmisshandel när en närstående eller vårdnadshavaren till barnet lider av Münchausen syndrome by proxy. Detta syndrom innebär att vårdnadshavaren oftast är det mamman som lider av syndromen, vid upprepade tillfällen söker vård för påhittade eller framkallade sjukdomar eller symtomen hos barnet. I allvarliga fall av detta syndrom har det visats att vårdnadshavaren själv framkallat symtomen hos barnet, till exempel kramper, kvävningssanfäll eller förgiftning. Detta syndrom anses vara svårt att upptäcka då vårdnadshavaren ofta ger uttryck i att vara orolig för barnet och upplevs samarbetsvillig med vårdpersonalen (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.121).

Psykisk barnmisshandel

Enligt Kommittén mot barnmisshandel innebär psykisk barnmisshandel när ett barn systematiskt eller under lång tid utsätts för nedvärderande omdömen, nedbrytande behandling eller utsätt för avsiktligt känslomässigt lidande av en annan person. ”Som psykisk barnmisshandel räknas till exempel orimligt hårda bestraffningar, förlöjligande, kritik, hån, nedvärdering, avvisande, utfrysning, orimliga krav, påtvingad isolering från sociala kontakter och åldersanpassade aktiviteter eller konstant vägran att lyssna på barnets synpunkter” (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.121). Vidare uppger Kommittén att exempel på nedbrytande behandling kan vara att barnet fostras till ett osocialt beteende samt kriminalitet. Genom att barnet tvingas se eller höra våld i sin närmiljö ses också som psykisk barnmisshandel samt om de lever i en miljö där våld eller hot om våld existerar. Alla former av fysisk misshandel och sexuella övergrepp på barn ingår i psykisk misshandel (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.121-122). Hindberg (2001) skriver att ”i den psykiska misshandeln ingår ofta hot om övergivande. Besträffningar är också vanliga och kan innebära att barnet kan låsas ute, utestängas från familjens gemenskap, inte få träffa sina kamrater eller behandlas som luft; ingen lyssnar på eller talar med det” (Hindberg, 2001 s.74).

Sexuella övergrepp

Kommittén mot barnmisshandel menar att alla former av sexuella handlingar som ett barn påtvingas av en vuxen person klassas som sexuella övergrepp mot barn. Sexuellt övergrepp innebär att den vuxne personen utnyttjar barnets beroendeställning, att handlingen sker mot barnets vilja och att barnet inte kan förstå eller är mogen för handlingen samt att handlingen utgår från den vuxnes behov och att den kränker barnets integritet. Begreppet sexuella övergrepp har stor variation. Lättare form av sexuella övergrepp är icke fysisk kontakt med barnet som kan utspela sig i verbala sexuella anspelningar, att den vuxne blottar sig inför barnet eller tittar på pornografisk film tillsammans med barnet. Fysisk kontakt med barnet är en allvarligare form av sexuella övergrepp till exempel sexuella smekningar av bröst eller könsorgan även onani på den vuxne är vanliga förekomma handlingar. ”De allvarligaste formerna av sexuella övergrepp kan handla om fullbordade vaginala, anala eller orala samlag” (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.122)

Kränkningar

Kommittén mot barnmisshandel uppger att kränkningar innebär att en vuxen person, oftast under en längre tid skadar eller utsätter barnets psykiska hälsa negativt. Genom ord eller handling behandlar barnet nedlåtande eller att angripa barnets personlighet. Kränkningar som ligger på gränsen till att klassas som psykisk misshandel kan exempelvis vara att kommentera barnets utseende, språk eller begåvning på ett förnedrande sätt. Alla form av fysisk, psykisk misshandel samt sexuella övergrepp medför att barnet kränks (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.123).

Fysisk försummelse

Hindberg (2001) beskriver att fysisk försummelse är en passiv barnmisshandel då man exempelvis lämnar barnet utan tillsyn så att de riskerar att råka ut för olyckshändelser eller att de inte får tillräckligt med mat eller dryck (Hindberg, 2001 s.59). Enligt Kommittén mot barnmisshandel beskrivs fysisk försummelse att en vuxen person skadar eller utsätter barnets fysiska hälsa eller utveckling negativt, genom att underlåta att barnet garanteras godtagbar standard i fråga om fysisk omsorg. Bristande omsorg gällde barns

fysiska hälsa och utveckling kan vara hygien, kost och omvårdnad. Att barnet har årstidsanpassade kläder, att barnet har trygga hemförhållanden som gör att de har möjlighet till vila och sömn och inte utsätt för att vistas i miljöer med droganvändning eller hög alkoholkonsumtion (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.123).

Psykisk försummelse

Hindberg (2001) skriver att psykisk försummelse är den passiva psykiska misshandeln, vilket menas vårdnadshavarnas oförmåga att tillfredsställa barnets behov (Hindberg, 2001 s.74). Kommittén mot barnmisshandel skriver att psykisk försummelse innebär att en vuxen person skadar eller utsätter barnets psykiska hälsa negativt, genom att underlåta att tillgodose barnets grundläggande behov av till exempel fostran, vägledning, uppmärksamhet, stimulans samt utveckling. Psykisk försummelse kan även innebära att föräldern är känslomässigt frånvarande och visar likgiltighet eller okänslighet i samspelet med barnet. En handling som är på gränsen till att klassas som psykisk misshandel är att den vuxne underlåter att ge barnet erfarenheter, att lära barnet vad som är rätt eller fel samt att hindra barnet till att få skolutbildning (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.123-124).

Signalement på att barn far illa

I detta avsnitt kommer vi förtydliga olika signalement som kan uppmärksammas då ett barn utsatts för missförhållanden. Då vi anser att det är viktigt för pedagoger i sin yrkesroll att ha kännedom om dessa olika signalement som kan uppmärksammas hos barnen vill vi utifrån www.tidigatecken.nu som BRIS på sin hemsida hänvisar till, förtydliga dem olika signalementen. Steven Lucas och Gabriel Otterman båda överläkare på Akademiska barnsjukhuset i Uppsala skriver att det viktigaste tecknet på att ett barn far illa är när barnet själv berättar om sin utsatthet. Som mottagare av ett sådant förtroende samtal är det viktigt att visa öppenhet mot barnet, att man lyssnar, ställer öppna frågor samt att man är tillgänglig för en fortsatt berättelse. Barnets berättelse för dig som pedagog kan vara avgörande för om du ska inleda en utredning för att skydda barnet. Det kan leda till att socialtjänsten, polisen eller sjukvården får den information som behövs för att vidta särskilda insatser för barnets säkerhet.

Signalement på fysisk barnmisshandel

Under sin uppväxt får barn ofta småskador som skrap- och skrubbsår samt blåmärken på knän och underarmar. När du som pedagog ser andra typer av skador som inte stämmer överens med barnets normala aktiviteter, ska du reagera direkt. Det kan vara svårt att bedöma hur ett blåmärke har uppstått. Barn får ofta blåmärken genom lek eller olyckor i det vardagliga livet. Genom att observera blåmärkets utseende kan man skilja på om blåmärket uppstått på grund av misshandel eller annan orsak. ”Blåmärken som uppstår vid normala aktiviteter är oftast runda eller ovala och enskilda – även om det kan finnas flera på samma kroppsdel, till exempel underbenen, bildar de inget mönster”. Men om blåmärken är streckformade eller bär tecken på slag med hjälp av redskap samt om de visar grepp eller konturer av en hand bör misshandel misstänkas. Man kan även studera var på kroppen blåmärkena finns. Särskilt misstänksamma ställen som blåmärken kan finnas på/bakom öronen, underlivet samt på stora hudområden som brukar vara välskyddade. Om det finns spridda blåmärken i tydligt olika läkningsfaser kan det vara ett tecken på upprepat våld samt om man upptäcker att det förekommer rivsår, brännskador, benbrott eller andra skador samtidigt som inte har en tydlig förklaring till uppkomsten

stärks misstanken om misshandel. Sårskador, bitmärken, brännmärken samt skador på tänder, läppar och läppband kan vara tecken på att ett barn utsätts för våld. Sårskador som uppstår på barnet ska alltid ha en tydlig förklaring till sin uppkomst. Något som också kan vara ett tecken på att ett barn utsätts för våld är om ett barn inte vill eller kan använda en kroppsdel till exempel arm, finger, ben eller fot.

Signalement på psykisk barnmisshandel, psykisk försummelse & kränkningar

När barn mår psykiskt dåligt tar det sig ofta i form av fysiska symtomen. ”De är inte specifika, men tillsammans med beteendeavvikelser har dessa och andra ”psykosomatiska” symtom ibland sin grund i att barnet far illa”. Fysiska symtom på att barn utsätts för psykisk misshandel kan vara att barnet har huvudvärk, buksmärtor eller andra symtom som är återkommande. Magont och huvudvärk är de vanligaste symtomen på missförhållanden. Även värk i rygg, leder, muskler, ögon och hals kan barnet visa på. Barns ätande kan också vara en indikator på om barnet mår dåligt. Barns som upplever stress har ofta dålig aptit. Det allvarligaste fysiska tecknet på att ett barn mår dåligt är självskada och är en anledning till direkt kontakt med socialtjänsten. Att ett barn utsätter sig för självskada beror oftast på att de varit utsatt för fysisk eller psykisk misshandel samt sexuella övergrepp.

Beteendeavvikelser hos barnet som kan vara tecken på att ett barn utsätts för psykisk misshandel kan vara håglöshet, ängslan, oro, nedstämdhet, aggression eller plötsligt ändrat beteende eller känslomässig instabilitet. Ett avvikande beteende hos barnet kan bero på många olika faktorer men det kan också vara ett tecken på att barnet utsätts för psykisk misshandel. ”När barn visar långvariga symtom på att mår dåligt psykiskt, plötsligt ändrar sitt beteende markant eller är påtagligt instabil känslomässigt är det viktigt att agera”. Oftast finns det en naturlig förklaring i barnets omgivning till varför barnet visar ett avvikande beteende. Ibland kan beteendet kopplas till andra oroväckande förhållanden som du uppmärksammar hos barnet eller vårdnadshavarna som stärker din misstanke om att barnet far illa. Genom att utsätta barnet för kränkningar samt psykisk försummelse påverkas barnets psykiska hälsa negativt vilket stämmer överens med de beteendeavvikelser som stämmer med de signalement som nämnts för psykisk barnmisshandel.

Signalement på sexuella övergrepp

Utifrån misstankar om att ett barn utsätts för sexuella övergrepp ska en läkarundersökning av barnet göras. Denna undersökning anordnas av socialtjänsten och polisen. Signalement på att ett barn utsätts för sexuella övergrepp kan vara att barnet har återkommande smärtor i halsen och svalget, skador i underlivet eller ändtarmsöppningen, infektioner i underlivet samt greppmärken på lår eller skinkor. Genom att ett barn utsätts för upprepade orala övergrepp kan det leda till att barnet upplever obehag eller smärta i svalget. Man kan även upptäcka en rodnad, blödning eller blåmärken i gommen eller svalget. Tecken på skador i barnets underliv eller ändtarmsöppning ska omedelbart anmälas till socialtjänsten så att barnet omgående kan undersökas av en läkare med särskild kompetens. ”Endast ett fåtal barn som varit med om penetrerade sexuella övergrepp har skador som kan upptäckas i samband med en läkarundersökning av könsorganen och ändtarmsöppningen” detta beror oftast på att barn läker snabbt och att det går för lång tid mellan övergreppet och läkarundersökningen. I samband med misstanke om att ett barn utsätts för sexuella övergrepp kan man ibland upptäcka greppmärken på låren, särskilt på insidan eller på skinkorna. Blåmärkena kan ha formen av ovala märken som ligger i en rad vilket kan

vara tecken på att barnet har blivit utsatt för hårda grepp. Infektioner i underlivet hos små barn är mycket ovanligt. Sexuellt överförbara infektioner i underlivet hos barn tyder starkt på att barnet utsätts för övergrepp. ”Symtomen som ses är framförallt smärta i underlivet, särskilt när barnet kissar, och flytning från urinröret”.

Signalement på fysisk försummelse

”När föräldrar inte har förmåga att ta hand om sitt barn kan det ta sig olika uttryck. Barn som lever i omsorgsvikt har ofta ett avvikande beteende, men kan även visa kroppsliga tecken på försummelse”. Signalement på att ett barn utsatt för fysisk försummelse kan vara bristande hygien, opassande klädsel för årstiden, att barnet kommer hungrigt till förskolan, att barnet inte växer som förväntat eller viktnedgång, dålig tandstatus samt att medicinska behov inte blir tillgodosedda. Tecken på bristande hygien hos barnet kan vara att barnet ofta är smutsigt, att det luktar illa, har ofta smutsiga kläder samt att småbarns blöjor inte byts tillräckligt ofta. För tunna kläder, inga regnkläder, vinterstövlar på sommaren eller att barnet kommer barfota kan ses som tecken på att det inte tillgodoses med kläder som är anpassade för årstider eller aktiviteter. Om barnet upprepade gånger kommer hemifrån och säger att det är hungrigt eller berättar att det inte fått något att äta är det tecken på att det finns omsorgsvikt. Genom dåligt näringsintag påverkas barnets tillväxt och kan leda till att barnet går ner i vikt. Barn har rätt till god hälsa. Om man upptäcker att ett barn har problem med tänderna eller tandköttet som påpekats till föräldrarna men inte åtgärdats är det viktigt att överväga att anmäla till socialtjänsten. Samt om man uppmärksammar att barn inte får den vård eller behandling de behöver vid till exempel en sjukdom, kroniska besvär eller skada.

Signalement som kan uppmärksammas hos vårdnadshavaren

Signalement som kan upptäckas hos vårdnadshavaren när ett barn far illa kan vara att vårdnadshavarens berättelse om hur en skada inträffat inte stämmer överens med skadans utseende. Exempelvis kan skadan upplevas allvarligare än vad man kan förvänta sig av berättelsen, den beskrivna händelsen eller skadan stämmer inte med barnets utvecklingsnivå, att det finns andra skador eller skador vid andra tidpunkter som vårdnadshavaren inte uppger någon förklaring till samt att skadan anses äldre än vad som framgått av berättelsen. Andra signalement som kan ses hos vårdnadshavaren är att de söker sjukvård för barnet sent då exempelvis barnet råkat ut för en skada och vårdnadshavaren inte söker vård i direkt anslutning till skadan, då barnet visar tecken på smärta. Samt att vårdnadshavaren visar aggressivitet mot barnet i offentliga sammanhang eller visar likgiltighet inför barnet.

Vikten av handlingsplaner och stöd vid anmälan

Kommittén mot barnmisshandel bedömer att det borde finnas rutiner, handlingsplaner eller liknade stöd på verksamheter som berör barn och ungdomar så att de anmälningsskyldiga ges råd om hur han eller hon bör agera när de uppmärksammar att ett barn far illa. Vidare menar Kommittén att en del verksamheter redan har handlingsplaner, samverkansprogram eller liknande som fungerar som vägledning för pedagogerna när det uppstår en anmälningssituation. Dessa handlingsplaner eller samverkansprogram kan innehålla praktiska och juridiska frågor kring anmälningsskyldigheten, frågor kring handledning och konsultation samt samarbete med andra verksamheter (Kommittén mot barn misshandel - Att förebygga och åtgärda). Frost och Sköld (1995) menar att det finns

flera olika faktorer som gör att man som pedagog blir tveksam och osäker på hur man ska handskas med sin skyldighet för barn som man misstänker far illa. Vidare menar de att för att intyga sig om att verksamheten fullständigt tar sitt ansvar är det viktigt att varje verksamhet har riktlinjer för hur man som pedagog ska agera till skydd för sina barn. Genom att ha riktlinjer tillsammans med anmälningsskyldigheten kan det skapa en trygghet för pedagogerna när de beslutar sig för att göra en anmälan (Frost & Sköld, 1995 s.49). Den mest centrala riktlinjen bör vara hur pedagoger ska agera i praktiken när det uppstår situationer där man misstänker att ett barn far illa (Frost & Sköld, 1995 s.81). Hindberg (2001) skriver också om att den som gör en anmälan till socialtjänsten kan vara i behov av stöd, eftersom många upplever anmälningssituationer som svåra. Hon menar också på att en handledningsplan kan vara till stöd för pedagogen som anmäler samt att det kan vara bra med ett förbättrat samarbete mellan verksamheterna (Hindberg, 2001 s.148).

Kommittén mot barnmisshandel skriver att genom att bestämma sig för att anmäla kan det väckas en del praktiska samt juridiska frågor hos den anmälningsskyldige. ”Till vem görs anmälan? Kan den göras muntlig? Skall barnet tas med till skolsystem eller läkare vid en första misstanke om misshandel? Kan barnet gå hem efter skoldagens slut? Hur samtalar jag med barnet? Hur samtalar jag med föräldrarna? Får jag något stöd?” (Kommittén om barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.174). Vidare skriver Kommittén att när en anmälan om misshandel görs aktuell är oftast situationen så akut att det inte finns tid att fundera på dessa frågor. Därför är det viktigt att den anmälningsskyldige har en textur att följa, som vägleder hur pedagogen skall gå tillväga (Kommittén mot barnmisshandel, s.174). Kommittén uppger även vid mindre akuta situationer är det viktigt att ha välarbetade rutiner och handlingsplaner som stöd för anmälaren. Det är viktigt att det finns tydliga grundprinciper från ledningen som behandlar vem som ska göra vad, när och hur. ”Frånvaron av direktiv i en anmälningssituation ökar risken för att den anmälningsskyldige väljer att, medvetet eller omedvetet, blunda för det svåra istället för att göra en anmälan”. Kommittén menar att de utsatta barnen är de som ytterst får ta konsekvenserna om dessa direktiv saknas (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda, s.175).

Kommittén mot barnmisshandel uppger att genom att besluta sig för att göra en anmälan till socialnämnden sätts man i en besvärlig situation.

”Anmälaren känner i allmänhet en stark oro för barnet och tvivlar kanske också på om beslutet att anmäla är det bästa för barnet. Det kanske är första gången personen gör en anmälan. Utöver dessa tvivel har den anmälningsskyldige att brottas med oro för hur barnet och dess föräldrar skall reagera på anmälan” (Kommittén mot barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda s.175).

Vidare uppger Kommittén att vårdnadshavare som innefattas av en anmälan kan reagera aggressivt. Det är inte ovanligt att yrkesverksamma som gjort en anmälan utsätts för trakasserier eller hot från den anmälda vårdnadshavaren. Kommittén menar på att genom tydliga direktiv kan den anmälningsskyldige ges praktisk vägledning som ett större stöd. De uppger även att om pedagogerna hanterar ärendet korrekt, säkert och med respekt för de berörda kan det säkerligen vara lättare för vårdnadshavaren som berörts av anmälan att acceptera beslutet. Även i dessa situationer kan särskilda direktiv om hur man inom verksamheten bör agera när den anmälningsskyldige utsätts för eller riskerar att utsättas

för hotfulla situationer, vara till stor betydelse för de inblandade i sådan situationen (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda, s.175).

Den som beslutar sig för att göra en anmälan kan vara i behov av stöd i form av handledning uppger Kommittén mot barnmisshandel. Därför uppger Kommittén mot barnmisshandel att det är viktigt att ledningen har en beredskap att ge sina anställda sådant stöd. Den anmälningsskyldige kan även vända sig till socialtjänsten för att få stöd genom rådfrågning med hänsyn att diskutera barns förhållande utan att avslöja barnets identitet. Rådfrågning innebär möjligheter för den anmälningsskyldige att få hjälp med att tolka fakta, bedöma om ett barns beteende är normalt och så vidare (Kommittén mot barnmisshandel, s.176). Efter kontakt med socialtjänsten uppger Kommittén att anmälaren lättare kan fatta ett beslut om att anmäla, alternativt avstå från att anmäla (Kommittén mot barnmisshandel, s.176). Kommittén skriver också att ”Socialtjänsten kan även ge tips om hur man kan arbeta vidare med ett barn eller en familj, hur man kan gå tillväga vid föräldrasamtal etcetera.” (Kommittén mot barnmisshandel, s.176). Kommittén menar att någon gång kan de också finnas behövlighet av att rådfråga en annan myndighet. Exempelvis rådfråga en läkare om blåmärken eller andra skador (Kommittén mot barnmisshandel, s.176)

METOD OCH MATERIAL

I detta avsnitt kommer vi beskriva den metod vi valt för vår undersökning. Vi redogör även vilken undersökningsgrupp vi använt oss av samt presenterar vi genomförandet av undersökningen. Avslutningsvis skriver vi om studiens tillförlitlighet och etiska hänsyn.

Metod

Vi har valt att göra en respondentundersökning i form av en enkät. Det svenska språkbruket har lett till att begreppet enkät betyder frågor som besvaras med den svarandes egen hand (Trost, 2012 s.9). Esaisson et al. (2004) skriver att syftet med en respondentundersökning är studieobjekten och med det menas att det är svarspersonerna och deras egna tankar som är i fokus. Forskaren vill därför ha reda på vad var och en tänker och tycker om undersökningsområdet. Därför ställs samma frågor till alla som deltar. Det forskaren letar efter är mönster i svaren som svarspersonerna ger, samt att kunna ge förklaring på vad som skiljer sig åt och varför det gör det från svaren (Esaisson, Gilljam, Oscarsson & Wängnerud, 2004 s.258). Stukát (2011) skriver om olika utformningar av formulär och den enkät som vi har gjort är ett ostrukturerat frågeformulär som innehåller så kallade öppna frågor (Stukát, 2011 s.49). Vidare framhåller Stukát (2011) att huvuduppgiften för det kvalitativa synsättet är att tyda och förstå de resultat som framkommer av undersökningen (Stukát, 2011 s.36). Då vi ställer öppna frågor i vår enkät blir undersökningen kvalitativ eftersom vi ber respondenterna beskriva med egna ord (Stukát, 2011 s.38).

Trost (2012) uppger att då ämnet i ett visst undersökningsområde kan uppfattas som känsligt är det vanligt att man använder sig av en enkät. Vidare anses det att inget ämne är för känsligt så länge svarspersonerna är ordentligt utbildad inom undersökningsområdet (Trost, 2012 s.10-11).

Undersökningsgrupp/Urval

För att kunna uppnå syftet med vår studie och få svar på våra frågeställningar valde vi att undersöka förskolepedagogers uppfattningar gällande anmälningsskyldigheten samt orsaker och signalement på att barn far illa. Vi ville även undersöka om pedagogerna ansåg att de hade den kunskap de behöver om anmälningsskyldigheten. Vi valde att skicka en förfrågan till alla verksamma förskolepedagoger inom de kommunala förskolorna i en specifik kommun, men då vi inte fick svar från dessa valde vi att tillfråga verksamma pedagoger inom förskolan som vi under vår utbildning någon gång har mött. Vi valde att begränsa oss till att bara skicka enkäten till pedagoger i förskoleverksamheten. Vi är dock medvetna om att vårt undersökningsområde även är aktuellt inom skolan men vi väljer att begränsa oss till vårt kommande yrkesval som förskolepedagoger. Tjugo förskolepedagoger fick tillgång till enkäten men endast fjorton pedagoger valde att delta i vår respondentundersökning.

Genomförande

För denna studie startade vi vårt arbete genom att söka efter relevant litteratur på biblioteket samt på internet för att få en djupare förståelse om vårt undersökningsområde samt mer kunskap om det. Nästa steg var att göra ett urval av undersökningsdeltagarna och ta kontakt med dem. Som vi nämnt ovan så valde vi att skicka en förfrågan till alla

verksamma pedagoger inom de kommunala förskolorna i en specifik kommun. Då vi inte fick respons på vår förfrågan så fick vi göra ett nytt urval av undersökningsdeltagare. Vi valde då att kontakta pedagoger som vi mött ute på olika förskoleverksamheter under vår utbildning. Vid samtalet med undersökningsdeltagarna berättade vi om vårt undersökningsområde samt vårt syfte med undersökningen och frågade om de ville delta i vår undersökning. Vid samtalet men en förskola skedde det ett missförstånd mellan oss och pedagogerna då de uppfattade att undersökningen skulle gå till genom intervjuer. Eftersom pedagogerna på den förskolan trodde det skulle vara intervjuer valde endast fyra pedagoger att delta men när vi fick förklarat att det skulle ske genom en anonym enkät valde istället nio pedagoger att delta i undersökningen.

Därefter arbetade vi fram en enkät med åtta frågor som deltagarna skulle svara på. Frågorna tog cirka tio - femton minuter att svara på. Eftersom vårt undersökningsområde kan upplevas som känsligt var allt deltagande anonymt och pedagogerna fick enkäten lämnad på sin arbetsplats så de kunde i ensamhet svara på frågorna. När pedagogerna svarat på enkäten la de tillbaka det i ett kuvert, förseglade det och lade det i en låda där allt material samlades. När allt material var samlat kom en utav oss tillbaka till verksamheten och samlade in materialet.

Studiens tillförlitlighet

Vi anser att undersökningens validitet är låg då materialet inte är tillräckligt mättad, fler respondenter hade genererat fler samt betydelsefulla svar för vår undersökning. Trost (2012) uppger att ”en tumregel är att ju större urval desto större sannolikhet att det ska vara representativt för populationen” (Trost, 2012 s.37). Stukát (2011) menar på att reliabiliteten som innebär undersökningens tillförlitlighet oftast är osäker och att de vanligen låga antalet respondenter begränsar eller omintetgör möjligheterna till generalisering (Stukát, 2011 s.36). Vårt resultat av undersökningen anser vi inte kan generaliseras utan angår endast den undersökta gruppen som i vårt fall är de fjorton pedagoger inom förskoleverksamheten som valt att svara på enkäten.

Etisk hänsyn

Eftersom vårt undersökningsområde kan upplevas som känsligt har vi noggrant uppmärksammat respondenterna på att allt deltagande i vår undersökning kommer att vara anonymt. Enligt Stukát (2011) finns det fyra allmänna huvudkrav på en undersökning. Informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Dessa fyra huvudkrav har vi utgått från i vår undersökning. Informationskravet innebär att man informerar alla som ska delta i undersökningen om studiens syfte samt om att deltagandet är frivilligt. Detta gjorde vi när vi tog kontakt med svarspersonerna samt när vi kom ut till verksamheterna och lämnade enkäterna. Med samtyckeskravet innebär det att svarspersonerna i undersökningen har själva rätt att bestämma över sitt deltagande i undersökningen. Den som deltar i undersökningen ska ha rätt att självständigt bestämma om hur länge och på vilka villkor de deltar på samt att de kan avbryta sin medverkan när de vill. Detta informerade vi deltagarna när vi samtalade med de om deras deltagande i undersökningen. Konfidentialitetskravet innebär att svarspersonerna ska vara införstådda med att alla uppgifter behandlas konfidentiellt. Slutligen användes nyttjandekravet som innebär att all information som samlats in kommer endast att användas till undersökningen (Stukát, 2011 s.139-140). Dessa två krav fick även deltagarna information om innan undersökningen påbörjades

RESULTATREDOVISNING

I detta avsnitt kommer vi presentera en sammanfattning av vårt samlade resultat vi fått in av enkäterna. I respondentundersökningen deltog fjorton pedagoger. Pedagogerna som deltog i respondentundersökningen är antingen barnskötare, förskollärare eller förskollärare med rektorsutbildning i påbyggnad av barnkunskap och ledarskap. Cirka hälften av respondenterna har arbetat inom förskoleverksamheten i ca 20-35 år, resterande hälften av respondenterna uppger att de har arbetat cirka 1-3 år och en respondent uppger ha arbetat i 12 år.

I enkäten uppges det att mer än hälften av respondenterna någon gång har gjort en anmälan till socialtjänsten, tre respondenter avviker från detta och uppger att de aldrig gjort någon anmälan. Ett fåtal av de som uppgav att de någon gång gjort en anmälan fastslår att de inte gjort den personligen utan tillsammans med sin chef. Hälften av respondenterna uppger att anmälningsskyldigheten innebär att vi pedagoger är skyldiga att anmäla vid misstanke om att ett barn far illa. En respondent uppger "att vi som verksamma inom skolväsendet har juridisk skyldighet att anmäla då vi misstänker att ett barn far illa på något sätt. Vi har ingen utredningsskyldighet, endast anmälningskyldighet". Ett fåtal av de resterande respondenterna uppgav att vi ska anmäla när vi ser eller är oroliga över att ett barn far illa. Två respondenter avviker ifrån de andra respondenterna. En av de som avviker uppger att vi ska anmäla om något barn far illa och om vi har underlag för att det är så och den andra respondenten som avviker uppger endast att vi är skyldiga att anmäla. Vid vår granskning av resultatet synliggjordes det att en respondent inte uppgett någon förklaring på vad anmälningskyldigheten innebär.

Orsaker till att pedagogerna misstänker att ett barn far illa uppgavs av mer än hälften av de respondenter som svarat att det kunde vara blåmärken på barnet, att barnet berättar saker så man förstår att de far illa samt att barnet kunde ha dålig hygien. Övriga orsaker som respondenter uppgav kunde vara att det fanns en bristande omsorg kring barnet, att föräldrarna inte mår bra eller kanske lider av en utvecklingsstörning samt föräldrarnas och barnets kontakt vid till exempel hämtning och lämning. Orsaker som respondenterna uppgavs märka hos barnet kunde vara att barnet har ett förändrat beteende så som att barnet är oroligt, att barnet ledset, barnet är aggressivt, att barnet är utåtagerande eller att barnet visar slagräddhet samt att barnet kan gå tillbaka i utvecklingen och exempelvis börjar kissa ner sig. Signaler som barnet sänder ut till exempel slutenhets, rädsla i särskilda sammanhang, blöjbyten eller i relationer till vissa människor exempelvis när någon ska hämta barnet uppgav också vara orsaker som gör att respondenterna misstänker att ett barn far illa. Då ett barn far illa kan olika signalement uppmärksammas hos barnet. Hälften av respondenterna har gett svar på vad de anser är signalement på att ett barn far illa. Hälften utav de respondenterna som svarade uppgav att signalement på att ett barn far illa kan vara blåmärken som finns på barnet samt att barnet kan vara smutsigt. En respondent uppger att det kan vara svårt att se eller tänka sig att ett barn kan fara illa på grund utav incest. Övriga signalement som respondenterna uppgav var samma som de nämnde som orsaker på att de misstänker att ett barn far illa, vilket vi senare i arbetet kommer att diskutera.

Nästan alla respondenter uppger att de har rutin kring anmälan på sin arbetsplats gällande barn som far illa och har vetskap om den. Ett få tal av dessa respondenter avviker och uppger att de har rutiner på arbetsplatsen men att de inte har någon vetskap om den, en

respondent svarade ”ja det har vi, men inget som jag har fått ta del av. Men det borde ju vara som på det flesta förskolorna”.

I granskningen av resultatet synliggörs det att en respondent uppger att de på deras arbetsplats inte har någon rutin kring anmälningar gällande barn som far illa. Mer än hälften av alla respondenterna uppger att deras rutin på arbetsplatsen gällande barn som far illa är att de först pratar med arbetskamraterna och sedan med chefen, hälften utav dessa respondenter uppger i sina svar att det är förskolechefen som i sin tur står för anmälan. Övriga rutiner som respondenterna uppgav var att de kunde ventilera sin oro eller sina misstankar med kurator, specialpedagog eller socialtjänsten. En respondent uppgav att socialtjänsten har lämnat en rutin på verksamheterna gällande anmälningar som pedagogerna följer. De rutinerna innebär bland annat att de alltid pratar med föräldrarna om de har en oro för ett barn, men om det gäller misshandel eller sexuella övergrepp anmäler de direkt utan att prata med föräldrarna. Respondenten uppger även att de kan samråda med socialtjänsten innan en eventuell anmälan görs alternativt ha ett möte tillsammans med socialtjänsten. En av respondenterna uppger att det på deras arbetsplats finns en krishanteringsplan som innehåller tydliga rutiner kring anmälan till socialtjänsten. För att uppmärksamma och göra en anmälan till socialtjänsten gällande barn som far illa är det till förfogande om pedagogerna har kunskap inom området.

Alla respondenterna uppgav att det behövs mer kunskap inom detta undersökningsområde. Respondenterna uppgav olika förslag på vad som kan behövas för att de ska få mer stöd och kunskap inom detta område. En respondent uppger “att vi måste våga prata om det jobbiga för att vara förberedda”. Respondenterna föreslog bättre samarbete med socialtjänsten, som till exempel att en socialtjänstman kan komma och besöka arbetsplatsen så att pedagogerna får ett ansikte på den som tar emot anmälan samt föreläsningar av socialtjänsten gällande hur anmälningar går till och olika regler. Några respondenter uppger att de redan på utbildningen behövs beröra området mer så att de får en djupare insyn i juridiken kring anmälningsskyldigheten samt verktyg i att tyda barns signaler. En respondent uppger att det kan vara svårt att uppfatta barns signaler därför behöver vi stöd av specialpedagog och psykolog, vi behöver inte utbildning om lagen lika mycket som i hur vi ser och bemöter barn i svåra situationer, medan en respondent uppger att det behövs mer kunskap om socialtjänstlagen. Det är bra med kontinuerlig utbildning i denna fråga för att hålla sig uppdaterad på nyheter, utbilda personalen mer inom området är viktigt och att det skulle vara bra med någon kurs som handlade om ämnet uppgav respondenterna som förslag men även att vuxna personer som varit illa kan föreläsa för pedagogerna.

ANALYS

I detta avsnitt kommer vi att analysera studiens empiriska resultat med hjälp av de redovisade teoretiska perspektiven och tidigare forskning samt med vår litteratur översikt. Utifrån frågeställningar kommer vi diskutera studiens empiriska resultat i ljuset av den teoretiska analys och tidigare forskning.

Samtliga pedagoger som deltog i undersökningen ansågs ha en uppfattning om anmälningsskyldigheten gällande barn som far illa, då de i enkäten kunde ge olika beskrivningar om vad anmälningsskyldigheten innebär för deras arbete med barn. Hälften av respondenterna uppgav att de är skyldiga att anmäla till socialnämnden vid misstanke om att ett barn far illa. Vilket stämmer överens med vad Socialstyrelsen (2014) uppger att de som arbetar inom en myndighet som berör barn och unga eller genom sitt yrke kommer i kontakt med barn och unga ska omedelbart anmäla till socialnämnden om de misstänker att ett barn eller en ung person far illa eller riskerar att fara illa (Socialstyrelsen, 2014). Det Frost och Sköld (1995) konstaterar stämmer också överens med vad pedagogerna uppgett om anmälningsskyldigheten gällande barn far illa, att alla som misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa uppmanas att anmäla till socialtjänsten (Frost & Sköld, 1995 s.13-15). Socialstyrelsen (2014) skriver att alla har ett gemensamt ansvar att uppmärksamma om ett barn far illa. Alla som uppmärksammar eller får kännedom om att ett barn far illa bör göra en anmälan till socialnämnden (Socialstyrelsen, 2014). Som Socialstyrelsen uppger stämmer det överens med vad fyra respondenter uppgett i enkäten då de ska anmäla när de ser eller är oroliga över att ett barn far illa, en pedagog uppger endast att vi är skyldiga att anmäla. En av respondenterna har valt att inte svara på denna fråga. Det är viktigt att pedagogerna har kunskap om anmälningsskyldigheten, då Bengtsson och Svensson (2011) uppger att om en pedagog underlåter att fullfölja anmälningsskyldigheten hävdar Barnombudsmannen som arbetar med att föra barn och ungas talan om barns behov och rättigheter att pedagogen bör tilldelas en disciplinpåföljd som pekar på att pedagogen begått tjänstefel (Bengtsson & Svensson, 2011 s.90).

Som framgått tidigare från Socialstyrelsen (2014) är att anställda inom olika myndigheter har skyldighet att anmäla vilket innebär att den som misstänker eller får kännedom om att ett barn far illa har ett personligt ansvar att en anmälan görs. Vidare skriver socialstyrelsen att den som är anmälningsskyldig är tvungen att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för en utredning av ett barns behov av stöd eller skydd till socialnämnden (Socialstyrelsen, 2014). Nästan alla respondenter uppger att de någon gång gjort en anmälan till socialnämnden. Resterande uppger att de inte gjort en anmälan någon gång. Enligt Bengtsson och Svensson (2011) visar statistik på att anmälningar som är misstänkta fall av barnmisshandel är det endast en liten del som faktiskt anmäler trots att olika yrkesgrupper har anmälningsskyldighet (Bengtsson & Svensson, 2011 s.94).

Enligt Bengtsson och Svensson (2011) kan anmälningsskyldigheten upplevas betungande för pedagogerna, vilket gör att de ofta söker stöd hos arbetskamrater eller arbetsledare. Vidare uppger Bengtsson och Svensson (2011) att i socialtjänstlagen 14 kap. 1§ framgår det att är den enskilde personalen som har anmälningsskyldighet i förhållande till socialnämnden (Bengtsson & Svensson, 2011 s.103). Utav de respondenter som uppgett att de gjort en anmälan är det två respondenter som uppger att de inte gjort anmälan personligen utan gjort den tillsammans med sin chef, vilket stämmer med vad Bengtsson och Svensson skriver att pedagogerna ofta söker stöd hos någon annan då det uppstår en anmälningssituation. I vår enkät frågade vi pedagogerna om de har någon rutin kring

anmälan på sin arbetsplats om ett barn far illa. Mer än hälften uppgav att de först pratar med arbetskamrater och sedan med chefen och nästan alla av dem uppgav att de var förskolechefen som i sin tur står för anmälan. Vilket stämmer överens med vad Bengtsson och Svensson (2011) tidigare nämnt om att ofta möter vi på en ny tradition ute i verksamheterna, vilket innebär att pedagogerna gör anmälan till sin arbetsledare istället för att göra en anmälan direkt till socialnämnden (Bengtsson & Svensson, 2011 s.103). Övriga rutiner som nämdes av respondenterna i enkäten var att de även hade möjlighet att ventileras med kurator samt specialpedagog. Att de kan ha ett gemensamt samtal med föräldrarna om det inte handlar om sexuella övergrepp eller misshandel. För då uppger respondenten att de gör en anmälan direkt till socialnämnden. Vilket stämmer med vad Frost och Sköld (1995) skriver att socialtjänsten ska i samråd med vårdnadshavarna se till att familjen får det stöd och den hjälp de behöver för att kunna ge barnet trygghet, omvårdnad och god fostran (Frost & Sköld, 1995 s.13-14). Vidare nämns av respondenterna att de kan bolla tankar med socialtjänsten, vilket även Frost och Sköld (1995) uppger är viktigt då ett samarbete mellan socialtjänsten och andra yrkesverksamheter fodras så att socialtjänsten kan ta sitt ansvar (Frost & Sköld, 1995 s.14). I enkäten uppgavs av en respondent att socialtjänsten har lämnat en rutin som följs på en utan verksamheterna, samtidigt nämner en annan pedagog att i deras krishanteringsplan finns det tydliga rutiner kring anmälan till socialnämnden. Vilket stämmer med vad Kommittén mot barnmisshandel bedömer att de borde finnas rutiner, handlingsplaner eller liknade stöd på verksamheterna som berör barn och unga. Vidare skriver Kommittén mot barnmisshandel att en del verksamheter redan har handlingsplaner, samverkansprogram eller likande som fungerar som vägledning för pedagogerna när de uppstår en anmälningssituation (Kommittén mot barnmisshandel, s.174). Vilket stämmer med de pedagoger som deltagit i vår undersökning då nästan alla respondenter uppgett att de har någon rutin på verksamheten och har vetskap om den. Två utav respondenterna uppgav att de har rutiner på verksamheten men att de inte har någon vetskap om den. En utav dessa två respondenter antar att deras rutin på verksamheten borde vara som på alla andra verksamheterna och en respondent uppger att de inte har någon rutin på verksamheten. Frost och Sköld (1995) menar att det finns olika faktorer som gör att pedagoger blir tveksamma och osäkra på hur man ska handskas med sin skyldighet för barn som man misstänker far illa. Vidare skriver de, för att intyga sig om att verksamheten fullständigt tar sitt ansvar är det viktigt att varje verksamhet har riktlinjer för hur man som pedagog ska agera till skydd för sina barn på verksamheten (Frost & Sköld, 1995 s.49).

Hur ska de pedagoger som inte har vetskap om sin rutin på verksamheten handskas med en anmälningssituation när det inte har vetskap om olika riktlinjer kring anmälningsskyldigheten? Genom att ha riktlinjer tillsammans med anmälningsskyldigheten kan det skapa en trygghet för pedagogerna när de beslutar sig för att göra en anmäla (Frost & Sköld, 1995 s.49). Den mest centrala riktlinjen bör vara hur pedagoger ska agera i praktiken när de uppstår situationer där man misstänker att ett barn far illa (Frost & Sköld, 1995 s.81). Kommittén mot barnmisshandel uppger att den som beslutar sig för att göra en anmälan kan vara i behov av stöd i form av handledning. Därför menar Kommittén mot barnmisshandel att det är viktigt att ledningen har en beredskap att ge sina anställda sådant stöd. En respondent uppgav att de kunde bolla tankar med socialtjänsten vilket stämmer med vad Kommittén mot barnmisshandel skriver om att den anmälningsskyldige kan vara i behov av stöd och handledning och kan då vända sig till socialtjänsten för att få stöd genom rådgivning med hänsyn att diskutera barns förhållande utan att avslöja barnets identitet. Något som Kommittén även nämner

men inte pedagogerna i undersökningen nämner är att någon gång kan de också finnas behov av att rådfråga en annan myndighet, exempelvis rådfråga en läkare om blåmärken eller andra skador som uppmärksammas på barnets kropp (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda, s.176).

Alla pedagoger som deltog i vår undersökning uppgav att de behöver mer kunskap inom vårt undersökningsområde. Respondenterna gav olika förslag på hur dessa kunskaper och stöd skulle ges till dem. Ett flertal respondenter uppgav att de ville ha ett bättre samarbete med socialtjänsten, att socialtjänsten kom ut till avdelningen och visade sig samt anordnar föreläsningar som innehåller hur en anmälning går till samt olika regler. En respondent uppgav att det kan vara svårt att uppfatta barns signaler därför behövs det stöd av specialpedagog och psykolog. En annan respondent menar på att det är viktigt att prata om det jobbiga för att vara beredd när de uppstår svåra situationer. Några respondenter ansåg att området behöver belysas bättre redan på universitet så att man kan få en djupare insyn i juridiken kring anmälningsskyldigheten. En respondent nämner att det behövs bättre kunskap om socialtjänstlagen medan en annan respondent menar på att de inte behöver mer kunskap om lagen utan bättre kunskaper i hur de ska se och bemöta barn i svåra situationer. I den reviderade läroplanen för förskolan står det att pedagogerna ska ansvara för att varje barns behov blir tillgodosedda, ”arbetslaget ska ge stimulans och särskilt stöd till de barn som befinner sig i svårigheter av olika slag” (Skolverket, 2010 s.11). Därför är det viktigt att pedagogerna får utbildning inom detta område så att de kan upptäcka och stötta de barn som lever i svårigheter. Kommittén mot barnmisshandel menar att om pedagogerna hanterar ärendet korrekt, säkert och med respekt för de berörda kan det säkerligen vara lättare för vårdnadshavaren som berörts av anmälan att acceptera beslutet. För att pedagogerna ska hantera ärendet på detta sätt behövs de kunskap och utbildning i hur de ska hantera anmälningar. Som nämnts ovan enligt Kommittén mot barnmisshandel är det viktigt att ha handlingsplaner i beredskap för pedagogerna när de ska göra en anmäla, så att de får stöd och vägledning (Kommittén mot barnmisshandel – Att förebygga och åtgärda, s.176).

Vilka uppfattningar finns hos pedagogerna gällande signalementen som kan uppmärksammas hos ett barn som far illa. Efter att ha läst igenom respondenternas svar framkommer det att alla pedagoger har uppfattningar gällande signalement som kan uppmärksammas hos ett barn som far illa då respondenterna uppgav olika tecken som de kan uppmärksamma hos barnet. Då respondenterna uppger olika tecken som de kan uppmärksamma hos ett barn som far illa. Intar pedagogerna ett så kallat barnperspektiv enligt Hindberg (2001) vilket innebär att pedagogerna försöker förstå barnet utifrån barnets egna bästa samt att pedagogerna försöker reparera skador som kan uppkomma kring barnet. Vidare konstaterar Hindberg att ett barnperspektiv måste innehålla att pedagogerna ser med barnens ögon och att man utgår från det enskilda barnet, samt att man bedömer vad som är bäst för barnet i ett helhetsperspektiv (Hindberg, 2011 s.41). Denna förklaring på vad ett barnperspektiv innebär stämmer med respondenternas svar då de uppger olika tecken som de uppmärksammar hos barnet som sedan kan leda till att de börja misstänka att barnet blir utsatt för missförhållande.

Mer än hälften av respondenterna svarade på frågan kring hur de kunde misstänka att barn far illa. Några av de saker som kom fram var bland annat att det kunde finnas blåmärken på barnets kropp samt att barnet berättade om händelser som gör att man förstår att de far illa. Något som också uppmärksammades var om barnet hade dålig hygien. Dessa svar respondenterna uppgav i enkäten stämmer med vad som står på

hemsidan tidigatecken.nu som BRIS på sin hemsida hänvisar till, där de förtydligar de olika signalementen. Lucas och Otterman, båda överläkare på Akademiska barnsjukhuset i Uppsala skriver på hemsidan tidigatecken.nu att det viktigaste tecknet på att ett barn far illa är när barnet själv berättar om sin utsatthet. De belyser också att som mottagare av ett sådant förtroligt samtal är det viktigt att visa öppenhet mot barnet, att man lyssnar, ställer öppna frågor samt att man är tillgänglig för en fortsatt berättelse. Vidare skriver de att barnets berättelse för oss som pedagog kan vara avgörande för om du ska inleda en utredning för att skydda barnet. Pedagogerna har visat att de har en uppfattning kring anmälningskyldighet gällande barn som far illa, de har också uppgett en del signalement som kan vara signifikanta för ämnet. Vad som inte framkommit i undersökningen är hur pedagogerna bemöter barnet de misstänker är utsatt för misshandel, övergrepp eller bristande omsorg med mera. Vilket de två överläkarna Lucas och Otterman skriver är en viktig del i det fortsatta handhavandet kring frågan om eventuell utredning. Andra orsaker som respondenterna uppgav utifrån frågan var bristande omsorg, ohälsa hos föräldrarna, att det kan finnas en utvecklingsstörning hos föräldrarna samt föräldrars och barns kontakt vid till exempel hämtning och lämning. Även sexuella övergrepp samt alkohol framkom som orsaker till att barn far illa. Ett förändrat beteende hos barnet kan också få pedagogerna att reagera.

Dysthe (2003) skriver om de centrala elementen inom det sociokulturella perspektivet, att lärande sker genom relationer och deltagande samt deltagarnas samspel. Vidare skriver hon att språk och kommunikation är grundläggande element i det sociokulturella lärandet, genom att barnen vistas på förskoleverksamheten deltar dem tillsammans med andra i en sociokulturell miljö. När barnen vistas tillsammans med andra kan pedagogerna uppmärksamma om barnet visar en beteendevikelse. Barnet kan uppvisa orolighet, ledsamhet, aggressivitet, utåtagerande samt slagräddhet. Respondenterna nämner också att barnet kan sända ut signaler som till exempel slutenhet och rädsla. Sådana signaler kan visa sig i bland annat situationer med blöjbyte eller vid hämtning av barnet. Även här kan man se att pedagogerna har en klar uppfattning om att avvikande beteende kan visa på att ett barn far illa. Detta stämmer överens med vad som finns att läsa på hemsidan tidigatecken.se där kan man läsa om olika beteendevikelser och hur de kan vara tecken på att barn far illa.

Något som saknas i enkätsvaren är pedagogernas tankar kring barns fantasi och som Vygotskij menar på är grunden för kreativitet. En rik verklighet ger en större förmåga att fantisera och med hjälp av fantasi bearbetar barnet händelser, erfarenheter och känslor. Detta kommer tydligast till uttryck i barnets lek och kan för pedagogerna ge ett utmärkt tillfälle att uppmärksamma eventuella signalement på om det på något sätt far illa. Utifrån ett barnperspektiv som Hindberg (2001) skriver om är det viktigt att försöka förstå varje enskilt barn och sätta det i sammanhang där ålder, kön, etnisk tillhörighet, kulturell bakgrund med mera vägs in (Hindberg, 2001 s.43). Av respondenterna fanns det ingen som tog upp detta som ett viktigt inslag i att se eller uppmärksamma signalement hos barn som far illa. På hemsidan (barnombudsmannen.se) som är en statlig myndighet står det att läsa om dess uppdrag. Barnombudsmannens uppdrag innebär att representera barn samt ungas lagliga rättigheter och intressen med utgångspunkt i FN:s fördrag. Deras uppdrag är att se till så att barnkonventionen följs i kommuner samt landsting, regioner och myndigheter, men också upptäcka felen som uppstår och därmed komma med lösningar i lagar samt förordningar. Då pedagogerna i enkätsvaren visar att de har en viss kunskap angående de signalement som finns kring att barn kan fara illa får barnombudsmannen hjälp i att till viss del klara sitt uppdrag.

På frågan vad anser du är signalement på att ett barn far illa svarade hälften av respondenterna att det kunde finnas blåmärken på barnets kropp, att barnet var smutsigt men också att barnet hade blivit sexuellt utnyttjad av någon. Övriga signalement som resterande av respondenterna uppgav var att barnen kunde visa slagträddhet, att de ibland kunde uppvisa oförklarlig ledsamhet, att de var ängsliga samt inte ha passande kläder för vädret. En av respondenterna uppgav som svar på frågan från undersökningen, att ett signalement kunde vara att föräldrarna inte sköter kontakten med förskolan.

På hemsidan tidigatecken.se finns det även signalement att läsa om som man kan upptäcka hos barnets föräldrar eller annan vårdnadshavare. På hemsidan står det att det kan bland annat vara att vårdnadshavarens berättelse om hur en skada inträffat inte stämmer överens med skadans utseende eller att vårdnadshavaren visar aggressivitet mot barnet i offentliga sammanhang eller visar likgiltighet inför barnet. Andra signalement kan vara att barnet uttrycker saker som kan tyda på missförhållanden av olika slag exempelvis slag, utebliven mat eller mobbing i hemmet. Resultatet från enkätundersökningen visar på en kunskapslucka hos flertalet tillfrågade respondenter. Även om de uppvisar kunskap kring signalement hos barnet har de inte tagit upp speciellt mycket om de signalement som berör föräldrar eller vårdnadshavare, och fastän respondenterna genom enkätsvaren visar att de har kunskap för att upptäcka barn som far illa kan man också se det som saknas. Exempelvis har respondenterna inte tagit upp skillnaden på normala blåmärken och onormala sådana, de har inte heller visat att de förstår vikten av att en sårskada på barnet alltid ska ha en tydlig förklaring till dess uppkomst.

Dock har respondenterna i vår enkätundersökning visat att de både har uppfattningar om anmälningsplikten enligt socialtjänstlagen och att de känner till många av de signalement, beteendeförändringar/avvikelse och signaler som är signifikanta för att man kan misstänka att ett barn far illa. På detta sätt visar respondenterna att den kan stå för en del av den trygghet ett barn har rätt att kräva från det professionella nätverket. Frost och Sköld (1995) skriver att en anmälan till socialtjänsten innebär inte att man anmäler att någon gjort något fel eller att någon ska bestraffas, en anmälan ska göras om man har en oro för att ett barn inte har det bra. En anmälan innebär att barn ska ha rätt till en god uppväxt (Frost & Sköld, 1995 s.13-15). Hälften av respondenterna som var med i enkätundersökningen svarade att de är skyldiga att anmäla vid misstanke på att barn far illa, resterande respondenter hade något högre krav för att göra en anmälan. Här kan man se att det saknas viss kunskap om hur lagen om anmälningsskyldighet ska följas och vad den innehåller. (Kommittén mot barnmisshandel - Att Förebygga och åtgärda s. 107). Socialstyrelsen (2014) skriver att alla har ett gemensamt ansvar att uppmärksamma om ett barn far illa. Det som framgår av litteratur samt resultat från undersökningen är att pedagoger som arbetar i verksamheter nära barn och unga är skyldiga att anmäla vid misstanke på att barn far illa men för flertalet pedagoger råder det en osäkerhet kring hur starka de misstankarna ska vara.

DISKUSSION

I de tidigare avsnitten har respondenternas svar analyserats utifrån studiens syfte. I detta avsnitt kommer vi diskutera delar av de tidigare avsnitten. Vi kommer även diskutera olika svar som respondenterna uppgett i enkäten och vi har då valt att lyfta fram dessa genom så kallade blockcitat eftersom vi anser att det synliggör citaten bättre. Avslutningsvis har vi en sammanfattning av studien samt redovisas våra slutsatser.

Vilka uppfattningar finns hos pedagogerna om deras anmälningsskyldighet gällande barn som far illa

Efter att ha analyserat svaren från respondenterna kunde vi se att alla pedagogerna som deltog i undersökningen har uppfattningar om deras anmälningsskyldighet gällande barn som far illa. Utifrån frågan: Vad innebär anmälningsskyldighet? Kunde vi tyda grupperingar i respondenternas svar, då hälften uppgav att de ska anmäla när det misstänker att ett barn far illa och resterande respondenter uppgav att de ska anmäla när de ser eller är oroliga över att ett barn far illa. Utifrån dessa grupperingar anser vi att de respondenter som uppgett att vi ska anmäla vid misstanke om att ett barn far illa har en bättre insyn i vad anmälningsskyldigheten innebär, än de respondenter som uppger att vi ska anmäla när vi ser eller är oroliga över att ett barn far illa. Utifrån vår granskning av litteraturen kopplat till vårt undersökningsområde har vi kunnat tyda att anmälningsskyldigheten innebär enligt Socialstyrelsen att alla pedagoger ska anmäla när de misstänker att ett barn far illa. Vilket vi då anser är att man som pedagog inte behöver ha något bevis på att barnet far illa utan att det räcker med pedagogens egna misstankar om att ett barn far illa. En anmälan till socialtjänsten innebär inte att man anmäler att någon gjort något fel utan en anmälan innebär att barnet har rätt att få den hjälp och det stöd de behöver för att få sina behov tillgodosedda. Ett omfattande svar som en respondent uppgav på vad anmälningsskyldigheten innebär var:

“Att vi som verksamma inom skolväsendet har juridisk skyldighet att anmäla då vi misstänker att ett barn far illa på något sätt. Vi har ingen utredningsskyldighet, endast anmälningsskyldighet”.

Detta svar anser vi innefattar vad anmälningsskyldigheten innebär, vi som pedagoger har endast anmälningsskyldighet och ska därför anmäla vid misstanke och lämna över ansvaret till socialtjänsten. Några av respondenterna som deltog i undersökningen antydde att juridiken kring anmälningsskyldigheten borde belysas bättre på universitet. Vilket stämmer överens med vad vi anser och upplever då vi tidigare i inledningen uppgett att vi i slutet av vår utbildning känner att detta område inte berörts så mycket som vi anser att vi behöver för vår framtida yrkesroll. Vi har även under slutet av vår utbildning samtalat med andra kurskamrater om detta och de upplever också att området berörts vagt. Genom att vi valt att fördjupa oss inom detta område får vi med oss mer kunskap om detta än andra nyblivna studenter som inte valt att skriva om detta område.

Vilka uppfattningar finns hos pedagogerna gällande signalementen som kan uppmärksammas hos ett barn som far illa

Genom vår granskning av resultatet kan vi se att respondenterna har uppfattningar gällande signalementen som kan uppmärksammas hos barnen då de i enkäten uppgett olika förklaringar till att de misstänker att ett barn far illa. Sammanfattningsvis kan vi även tyda en osäkerhet hos samtliga respondenter när vi granskar enkätens helhet, då flertalet av respondenter uppger på någon utav frågorna att de tycker att det är svårt att tyda barns signaler. En respondent säger att vi behöver mer kunskap om socialtjänstlagen medan en annan respondent uppger att vi inte behöver utbildning om lagen lika mycket som i hur vi ser och bemöter barn i svåra situationer. Genom att vi har fördjupat oss inom detta anser vi att pedagogernas kunskap gällande signalement som kan uppmärksammas hos ett barn som far illa behöver utvecklas mer. Eftersom vi anser att det är mycket som pedagogerna saknar gällande de olika signalement som kan uppmärksammas då ett barn utsatt för missförhållande. Vi håller med den respondent som uppgett att vi inte behöver mer utbildning om lagen, för vad ska kunskapen om lagen hjälpa oss då vi uppmärksammar att ett barn far illa?

Under hela vår utbildning har vi arbetat med läroplanen för förskolan i fokus. Vi upplevt att läroplanen i alla kurser har gett oss stöd inför vår kommande yrkesroll som förskolepedagoger. I arbetet med denna undersökning anser vi att läroplanen inte har varit något som vi kunnat finna stöd i, då den inte innehåller några tydliga riktlinjer för hur pedagoger ska arbeta när det uppstår anmälningssituationer på verksamheterna. Som vi nämnt tidigare anser vi att den läroplan som finns nu är tolkningsbar och kan sättas in i olika sammanhang. Det som vi tolkar från läroplanen är att vi som pedagoger ska få barnen att förstå deras eget värde och hur man ska bli behandlad så att de kan uppfatta om de blir behandlade på fel sätt. Det citat som vi tidigare belyst i bakgrundsavsnittet om läroplanen kan kopplas till vårt undersökningsområde då de barn som blir utsatta för missförhållanden är barn som befinner sig i svårigheter av olika slag. Efter vår fördjupning inom detta område anser vi att läroplanen behöver tydligare riktlinjer gällande anmälningar samt om barn som far illa. Så att pedagogerna även där kan finna stöd för sin skyldighet att anmäla.

Anser pedagogerna att de har den kunskap som de behöver om anmälningsskyldighet

Alla respondenter uppgav att de behöver mer kunskap och stöd inom vårt undersökningsområde. Vi anser att utbildning och kompetensutveckling inom detta område är viktigt för pedagogerna så att de får en djupare kännedom om anmälningsskyldighetens innebörd. Ett svar som en respondent uppgav var att

“våga prata om det jobbiga för att vara förberedd”

detta tycker vi är ett viktigt budskap för detta område, även om det är påfrestande behövs det pratas om för att göra det lättare för oss pedagoger att ta tag i svåra situationer.

Vi har under studiens gång upplevt att många tycker att vårt undersökningsområde är betungande då det är kopplat till barn som far illa, men vi anser att det är ett viktigt ämne att granska eftersom vi tidigare i arbetet skrivit att det framkommer att många upplever

anmälningsskyldigheten diffus. Utifrån granskning av vår litteratur anser vi att det är viktigt att pedagogerna har rutiner som innehåller handlingsplaner samt riktlinjer när det uppstår en anmälningssituation. I dessa handlingsplaner samt riktlinjer ska pedagogerna kunna finna stöd för hur de ska agera när de uppstår en anmälningssituation på verksamheten. Nästan alla respondenter som deltog i undersökningen uppgav att de har rutin på verksamheten och att de har vetskap om den, men två respondenter uppgav att de har rutin på verksamheten men att de inte har någon vetskap om den. Med detta anser vi att det är viktigt att förskolechefen belyser om deras rutiner på förskolan gällande anmälningar kring barn som far illa, så att alla pedagoger har möjlighet att ta del av dessa dokument.

Sammanfattning

Till hjälp för denna studie har vi använt oss av två tidigare examensarbeten inom detta område. I dessa arbeten har vi funnit relevant litteratur till vår studie. Vårt utbud av litteratur är inte så stort eftersom den litteratur vi funnit har täckt alla delar som vi velat fördjupa oss i. Vi har även funnit fakta om området på olika webbadresser som har varit till stor hjälp för vår undersökning. Bengtsson och Svenssons bok *Ansvar och sekrettes i förskola, skola och fritidshem* har varit en användbar källa för oss i vår undersökning men vi har även uppmärksammat att denna bok kan vara till användning när man blir anställd inom förskolan, skolan eller fritidshemmet. I Frost och Skölds bok *Skolans ansvar när barn far illa* har vi också hittat relevant litteratur för vår undersökning. Dessa böcker skiljer sig åt eftersom de är skrivna på två olika århundraden, men har ändå varit till stor hjälp för vår undersökning. En webbsida som vi använt oss mycket av är Kommittén mot barnmisshandel som innefattar mycket om anmälningar och om barn som far illa och dess olika signalement som kan uppmärksammas.

Vår undersökning bygger på en respondentundersökning i form av en enkät. Vi ansåg att denna metod var mest användbar för vår undersökning. Vårt syfte med denna metod var att respondenterna med egna ord skulle få förklara svaren i vår enkät. Som vi tidigare har nämnt att vi upplevt att många tycker att vårt undersökningsområde är känsligt valde vi att göra en enkät istället för en intervju med pedagogerna. När vi först hade kontakt med en förskola och dess pedagoger skedde ett missförstånd och pedagogerna uppfattade att undersökningen skulle ske genom intervjuer och då erbjöd sig endast fyra pedagoger att delta. När de sedan fick veta att det var en enkät istället för en intervju valde nio pedagoger från den förskolan att delta i undersökningen. Vi anser att genom en enkät skulle vi få mer pedagoger att delta samt mer tillförlitliga svar än om vi hade haft en intervju. Genom granskningen av respondenternas svar uppmärksammade vi att pedagogerna missuppfattade två utav frågorna som ingick i enkäten. Det pedagogerna hade svårt att skilja på var vad de anser är orsaker till att ett barn far illa och vad anser de är signalement på att ett barn far illa. Dessa två frågor uppfattade pedagogerna som samma. Det vi menade med orsaker till att ett barn far illa är det som gör att vi börjar misstänka att ett barn far illa och det vi menade med frågan vad anser du är signalement på att ett barn far illa var de tecken som kan synliggöras hos barnet då de utsatt för missförhållanden, som kan stärka din misstanke om att barnet far illa.

Slutsatser

Det vi upplever nu i studies slutskede är att det är ett viktigt område att diskutera. Genom att ha analyserat resultatet med vår litteratur kan vi urskilja att pedagogerna går miste om mycket bra fakta gällande anmälningar samt om barn som far illa och dess signalement som kan uppmärksammas då pedagogerna uppger att de inte får någon kontinuerlig utbildning inom detta område. Vi anser nu att det är viktigt att uppdatera sig inom detta och våga prata öppet om det så att det blir lättare för oss att ta tag i anmälningar när de uppstår och våga ta tag i när vi uppmärksammar en förändrad situation kring barnet.

Vi skulle vilja att pedagogerna tillsammans med förskolechefen kontinuerligt diskuterade detta område på sina verksamheter och att chefen ser till att pedagogerna blir uppdaterade inom detta ämne så att de alltid är ett aktuellt diskussionsområde. Vi anser också nu att alla verksamheter bör ha en krishanteringsplan där pedagogerna kan söka stöd i hur de ska agera då de uppmärksammar en anmälningssituation. Vi hoppas att detta område kommer att undersökas kontinuerligt så att vi kan se förbättringar gällande pedagogernas anmälningsskyldighet.

REFERENSLISTA

Bengtsson, Hans & Svensson, Krister (2011). *Ansvar och sekretess i förskola, skola och fritidshem*. Stockholm: Liber.

Dysthe, Olga (red.) (2003). *Dialog, Samspel och lärande*. Studentlitteratur: Lund

Esaisson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2004). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 3., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.

Frost, Peter & Sköld, Camilla (1995). *Skolans ansvar när barn far illa*. Stockholm: Liber.

Hindberg, Barbro (2001). *När omsorgen sviktar: Om barns utsatthet och samhällets ansvar*. 2. uppl. Borås: Rädda barnen

Hundeide, Karsten & Pramling Samuelsson, Ingrid & Sommer, Dion (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Skolverket (2010). *Läroplanen för förskolan: Lpfö 98*. Reviderad 2010. Stockholm: Fritzes.

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva ett examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur: Lund

Vygotskij, Lev (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Översättning: Kajsa Öberg Lindsten; förord: Gunilla Lindqvist. Göteborg: Daidalos, 1995.

Webbadresser

Brås (u.å.)

Hämtad 2014-12-11

<http://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/barnmisshandel.html>

Barnombudsmannen (u.å.)

Hämtad 2014-12-11 från

<http://www.barnombudsmannen.se/>

Regeringskansliet. (2001). *Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda*. Hämtad 2014-11-11 från <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/2754>

Socialstyrelsen. (2014). *Anmäla oro för barn. Stöd för anmälningsskyldiga och andra anmälare*. Hämtad 2014-11-04 från <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-6-5/sidor/default.aspx>

Socialstyrelsen. (2014). *Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn*. Hämtad 2014-11-04 från <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-6-20>

Stiftelsen Allmänna Barnhuset i samarbete med överläkare Steven Lucas och Gabriel Otterman, Akademiska Barnsjukhuset, Uppsala. (u.å.). *Våga se, våga agera!* från

<http://www.tidigatecken.nu/> 2014-11-06

Sveriges riksdag. (2001). *Socialtjänstlagen*. Hämtad 2014-11-14 från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/#K14

Unicef rapporter och publikationer barnkonventionen i sin helhet u.å. Hämtad 2014-11-14 <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen>

Rapporter

Hansson, Cecilia, Malm, Josefin (2008): *"Barnen var smutsiga, för små kläder och jämt jättehunriga"*- En studie om pedagogers erfarenheter kring anmälningsplikten. (Sociologiska institutionen, examensarbete) Göteborgs universitet

Urbán, Gabriella, Wiktorsson Johanna (2011): *Pedagogernas förhållningssätt gentemot anmälningsplikten- En kvalitativ undersökning inom förskolan*. (Sociologiska institutionen, examensarbete) Göteborgs universitet

BILAGA

*Tack för att ni tar er tid att vara med i vår enkätundersökning.
Deltagandet kommer att vara anonymt.*

Motivera gärna ditt svar. Om ni behöver mer utrymme för svaren använd gärna barksidan.

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur länge har du arbetat inom förskoleverksamheten?
3. Har du någon gång gjort en anmälan till socialtjänsten? (Svara ja eller nej)
4. Vad innebär anmälningskyldighet?
5. Vad är orsaken till att du misstänker att barn far illa?
6. Vad anser du är signalement på att barn far illa?
7. Har ni rutiner kring anmälan på din arbetsplats om ett barn far illa? (om ja, hur ser rutinen ut?)
8. Vilka stöd/resurser t.ex. kompetensutveckling, bättre kunskap i socialtjänstlagen, kollegialt samråd, eller något annat anser du att ni behöver för att kunna upptäcka och göra anmälan?

Tack för er medverkan!
Sara & Paulina